

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 454/2016-162

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 26. januára 2017 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť mesta Martin, Námestie S. H. Vajanského 1, Martin, zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Kubinom, Advokátska kancelária Dentons Europe CS LLP, organizačná zložka, Štefánikova 15, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Obdo V 2/2015 z 25. februára 2016 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo mesta Martin na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Obdo V 2/2015 z 25. februára 2016 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Obdo V 2/2015 z 25. februára 2016 z r u š u j e a v e c v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý uhradiť mestu Martin trovy konania v sume 909,48 € (slovom deväťstodevät eur a štyridsaťosem centov), a to na účet advokáta JUDr. Petra Kubinu, Advokátska kancelária Dentons Europe CS LLP, organizačná zložka, Štefánikova 15, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. marca 2016 doručená sťažnosť mesta Martin (ďalej len „sťažovateľ“), doplnená podaniami doručenými ústavnému súdu 30. marca 2016, 6. apríla 2016, 8. apríla 2016, 18. apríla 2016, 27. apríla 2016 a 3. mája 2016, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 M Obdo V 2/2015 z 25. februára 2016 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

1.1 Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 454/2016-51 z 1. júna 2016 prijal sťažnosť na ďalšie konanie, pričom návrhu sťažovateľa na vydanie dočasného opatrenia nevyhovel.

1.2 Ústavný súd hneď v úvode dáva do pozornosti, že 19. júla 2016 bola zo strany obchodnej spoločnosti PK Faktoring, s. r. o., ako dotknutej osoby (ďalej aj „dotknutá osoba“) vznesená (podaná) námietka zaujatosti proti všetkým trom sudcom druhého senátu ústavného súdu. Zároveň 31. augusta 2016 bola zo strany sťažovateľa vznesená (podaná) námietka zaujatosti proti všetkým sudcom prvého a tretieho senátu ústavného súdu (s výnimkou sudcu Rudolfa Tkáčika).

1.2.1 Podaním uvedených námietok vznikol stav, keď bolo námietkami predpojatosti dotknutej osoby a účastníka konania namietnutých pre predpojatosť celkovo 9 z 10 sudcov ústavného súdu. Nebolo teda možné zostaviť námietkový senát zložený zo sudcov nedotknutých námietkami, ktorí by mohli rozhodnúť o námietke dotknutej osoby a námietke

sťažovateľa. Z toho dôvodu bol 12. októbra 2016 predsedníčkou ústavného súdu spis sp. zn. II. ÚS 454/2016 vrátený v zmysle § 28 ods. 3 a 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a čl. IV ods. 2 úplného znenia rozvrhu práce ústavného súdu na obdobie 1. 3. 2016 – 28. 2. 2017 na konanie a rozhodovanie pôvodnému meritórnemu senátu II. ÚS v zložení predseda Lajos Mészáros (sudca spravodajca), sudkyňa Ľudmila Gajdošíková a sudca Ladislav Orosz.

2. Zo sťažnosti, z jej doplnení a z jej príloh vyplýva, že najvyšší súd v právnej veci žalobcu PK Faktoring, s. r. o. (predtým [REDAKOVANÉ]), proti žalovanému sťažovateľovi o zaplatenie 3 422 293,04 eur s príslušenstvom vedenej na Krajskom súde v Žiline (ďalej aj „krajský súd“) pod sp. zn. 19 Cb 161/2002 o mimoriadnom dovolaní (ďalej aj „druhé mimoriadne dovolanie“) generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) proti rozsudku najvyššieho súdu č. k. 2 Obo 38/2014, 2 Obo 39/2014-1167 z 26. februára 2015 (vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa v časti, ktorou uložil žalovanému sťažovateľovi povinnosť zaplatiť žalobcovi 3 422 293,04 eur s 11,4 % úrokom z omeškania od 15. septembra 2002 do zaplatenia; ďalej aj „meritórny rozsudok“) rozhodol tak, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmietol. Najvyšší súd v napadnutom uznesení uviedol: *«Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O. s. p.) po preskúmaní veci podľa § 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s § 242 ods. 1 O. s. p. dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné.*

Predmetom dovolacieho konania je rozhodnutie súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu v časti, ktorou rozhodli o zaplatení 3 422 293,04 eur s príslušenstvom.

Z obsahu spisu vyplýva, že v prejednávanej veci už v roku 2009 podal generálny prokurátor mimoriadne dovolanie proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 03.09.2008, č. k. 2Obo/168/2007-564 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo dňa 12.05.2005, č. k. 19Cb/161/2002-487 z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. V mimoriadnom dovolaní okrem iného sa generálny prokurátor vyslovil aj k začiatku plynutia premlčacej doby (str. 10, prvý odsek), keď uviedol, že od 06.09.1999 začala plynúť

nová štvorročná premlčacia doba (§ 407 ods. 1, 3 Obchodného zákonníka). Tento názor si osvojil dovolací súd vo svojom uznesení zo dňa 29.04.2010, č. k. 1MObdo V 15/2009-657, ktorým vyslovil právne záväzný názor pre súdy nižších stupňov, že žaloba bola podaná na súd v zákonnej premlčacej dobe. Krajský súd v Žiline ako súd prvého stupňa a aj Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací sa týmto záväzným právnym názorom v ďalšom konaní riadili a rozhodli v jeho intenciách.

Z obsahu spisu ďalej vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu žalovaný dovolanie nepodal, ale podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania.

Dovolací súd preto skúmal, či podaním mimoriadneho dovolania bola splnená jedna z podmienok konania o mimoriadnom dovolaní, a to že jeho podanie vyžaduje ochranu práv žalovaného.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať na zjednocujúce stanovisko Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 18.03.2015, sp. zn. PLz. ÚS 3/2015: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv.“

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojej rozhodovacej praxi viackrát konštatoval porušenie čl. 6 dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj Roseltrans proti Rusko z roku 2005). Zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd. Právoplatnosť rozhodnutia súdu môže byť prelomená len výnimočne a výlučne iba za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, nie však z dôvodu právnej čistoty alebo iného právneho názoru.

Uvedené predpoklady prípustnosti mimoriadneho dovolania ESLP zdôraznil v rozhodnutiach zo dňa 09.06.2015 vo veciach: DRAFT - OVA, a. s. proti Slovenskej republike, PSMA, s. r. o., proti Slovenskej republike a COMPCAR, s. r. o. proti Slovenskej republike. ESLP v uvedených rozhodnutiach vyslovil názor, že ak súd nezistí žiadne „ostatné a presvedčivé okolnosti“, ktoré by odôvodňovali výnimku z princípu právnej istoty, ktorý vyžaduje nezrušiteľnosť súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch, nemožno takýto mimoriadny opravný prostriedok použiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v prejednávanej veci postupoval podľa ústavného výkladu a v súlade s judikatúrou ESLP a skúmal, či nápravu nezákonného stavu v napadnutej časti žalovaný nemohol dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Zistil, že žalovaný, ktorý podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania, nenamietal nesprávne právne posúdenie súdom prvého stupňa o ním vznesenej námietke premlčania práva v odvolaní a nepodal ani dovolanie pre vady konania, ktoré naznačuje vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu. Teda opomenul účinne hájiť svoje práva, ktoré zákon poskytuje dotknutej osobe. Opomenutie využitia opravného prostriedku nemôže byť nahradené mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora, ktorý má iný účel a podmienky.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti dovolací súd mimoriadne dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 5 a § 218 ods. 1 písm. e/ O. s. p.»

3. Sťažovateľove výhrady proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu vznesené v sťažnosti a v jej doplneniach možno rozdeliť do dvoch skupín.

3.1 Po prvé, sťažovateľ namieta arbitrárnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu spočívajúcu v nesprávnych alebo nepravdivých skutkových východiskách, na ktorých je napadnuté uznesenie založené.

3.1.1 Sťažovateľ uviedol, že najvyšší súd odôvodnil napadnuté uznesenie tým, že v konaní, ktoré predchádzalo podaniu druhého mimoriadneho dovolania, údajne „opomenul účinne hájiť svoje práva, ktoré zákon poskytuje dotknutej osobe,“ keďže „nenamietal nesprávne právne posúdenie súdom prvého stupňa o ním vznesenej námietke premlčania práva v odvolaní“ a „nepodal ani dovolanie pre vady konania, ktoré naznačuje vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu“. Konštatovanie najvyššieho súdu, že sťažovateľ

„nenamietal nesprávne právne posúdenie súdom prvého stupňa o ním vznesenej námietke premlčania práva v odvolaní“, je podľa sťažovateľa nesprávne a nepravdivé. Naopak, sťažovateľ tvrdí, že je preukázateľné podaniami obsiahnutými v súdnom spise a aj rozhodnutiami súdov v konaní predchádzajúcom vydaniu meritórneho rozsudku, že námietku premlčania uplatňoval od začiatku konania na súdoch všetkých stupňov, ktoré v predmetnej veci konali. Rovnako konštatovanie najvyššieho súdu, že sťažovateľ „nepodal ani dovolanie pre vady konania, ktoré naznačuje vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu“, je podľa sťažovateľa nesprávne a nepravdivé. Uvedeným konštatovaním najvyšší súd podľa sťažovateľa naznačuje, že proti meritórnemu rozsudku mohol podať (riadne) dovolanie. To však nie je podľa presvedčenia sťažovateľa pravda, keďže je toho názoru, že proti meritórnemu rozsudku riadne dovolanie, na ktorého podanie by bol aktívne legitimovaný, nebolo prípustné, pretože nebola splnená žiadna z podmienok jeho prípustnosti podľa § 237 a § 238 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Sťažovateľ k tomu doplnil, že práve preto, že proti meritórnemu rozsudku nebol k dispozícii žiaden riadny ani mimoriadny opravný prostriedok, na ktorého podanie by bol aktívne legitimovaný, podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania.

3.1.2 Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu založené na dôvodoch už uvedených je preto podľa sťažovateľa nad mieru akejkol'vek rozumnej pochybnosti arbitrárne a svojvoľné a je v rozpore nielen s platným právom, ale aj so zisteným skutkovým stavom. Sťažovateľ „netuší“, ako sa k nim najvyšší súd dopracoval. Miera svojvôle obsiahnutá v napadnutom uznesení je podľa sťažovateľa taká veľká, že dokonca môže vzbudzovať odôvodnené pochybnosti o tom, či vydanie napadnutého uznesenia „nebolo motivované aj niečím iným“ než záujmom na riadnej a ústavne súladnej aplikácii práva. Tieto skutočnosti sú samy osebe podľa sťažovateľa dôvodom na zrušenie napadnutého uznesenia.

3.2 Po druhé, sťažovateľ namieta arbitrárnosť napadnutého uznesenia spočívajúcu v interpretačnej a aplikačnej svojvôli vo vzťahu k judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“).

3.2.1 Sťažovateľ sa v priebehu konania o druhom mimoriadnom dovolaní (k prvému mimoriadnemu dovolaniu vo veci pozri bod 3.2.2) k mimoriadnemu dovolaniu písomne

vyjadril a poukázal pritom na relevantnú judikatúru ESLP, v ktorej podľa neho ESLP zásadným spôsobom obmedzil podmienky prípustnosti mimoriadneho dovolania a ktorá bola zverejnená až po podaní mimoriadneho dovolania (avšak podľa sťažovateľa sa týka mimoriadnych dovolaní podaných približne v tom istom čase, ako bolo v jeho neprospech podané mimoriadne dovolanie proti pôvodnému právoplatnému rozsudku najvyššieho súdu). Táto judikatúra sa podľa sťažovateľa týka rovnakých skutočností, aké viedli k vydaniu meritórneho rozsudku a ktoré nastali zhruba v rovnakom čase, v akom nastali aj v konaní predchádzajúcom vydaniu meritórneho rozsudku. Celé konanie po vydaní meritórneho rozsudku, ktoré vyvrcholilo podaním druhého mimoriadneho dovolania a následne vydaním napadnutého uznesenia, bolo iba výsledkom realizácie krokov sťažovateľa na obranu proti meritórnemu rozsudku v rámci procesných možností, ktoré mal ako účastník konania k dispozícii.

3.2.2 K uvedenému sťažovateľ dôvodí, že je preukázané a všeobecne známe, že konanie o žalobe žalobcu PK Faktoring, s. r. o., a jeho právnych predchodcov proti sťažovateľovi predchádzajúce vydaniu napadnutého uznesenia trvá od 21. mája 2002, pričom 3. septembra 2008 bolo toto konanie právoplatne skončené v prospech sťažovateľa pôvodným právoplatným rozsudkom najvyššieho súdu (rozsudok č. k. 2 Obo 168/2007-564 z 3. septembra 2008, pozn.), ktorým bol potvrdený pôvodný právoplatný rozsudok Krajského súdu v Žiline (rozsudok č. k. 19 Cb 161/2002-487 z 12. mája 2005, pozn.). Tento stav podľa sťažovateľa trval až do 1. októbra 2009, keď na podnet právneho predchodcu žalobcu a vtedajšieho majiteľa spornej pohľadávky [REDAKOVANÉ] podal voči pôvodnému právoplatnému rozsudku najvyššieho súdu prvé mimoriadne dovolanie generálny prokurátor. Sťažovateľ uvádza, že na základe tohto prvého mimoriadneho dovolania bol potom pôvodný právoplatný rozsudok najvyššieho súdu zrušený (uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 M Obdo V 15/2009-657 z 29. apríla 2010, pozn.), vec bola vrátená postupne až prvostupňovému súdu a súčasným výsledkom tohto konania je meritórny rozsudok (rozsudok najvyššieho súdu č. k. 2 Obo 38/2014, 2 Obo 39/2014-1167 z 26. februára 2015, pozn.) a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu. Podľa sťažovateľa pôvodný právoplatný rozsudok najvyššieho súdu bol zrušený na základe uvedeného prvého mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora výlučne pre odlišné právne posúdenie

veci, a to v otázke vzniku a existencie spornej pohľadávky a v otázke jej premlčania. Zrušenie právoplatného rozsudku na základe prvého mimoriadneho dovolania výlučne z dôvodu odlišného právneho posúdenia veci je podľa názoru sťažovateľa porušením práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a tým aj základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

3.2.3 V tejto otázke sťažovateľ odkazuje na stanovisko ESLP v rozsudkoch z 9. 6. 2015 vo veciach PSMA, spol. s. r. o., proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 42533/11), COMPCAR, s. r. o., proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 25132/13) a DRAFT-OVA, a. s., proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 72493/10). Sťažovateľ dopĺňa, že tieto rozsudky ESLP nadobudli právoplatnosť 9. septembra 2015. Sťažovateľ na ne poukázal vo svojom písomnom vyjadrení k druhému mimoriadnemu dovolaniu. Namiesto toho, aby najvyšší súd na základe tejto judikatúry rozhodol v prospech sťažovateľa (čím by po rokoch odstránil protiprávny stav, ktorý podľa neho najvyšší súd vytvoril zrušením pôvodného právoplatného rozsudku na základe prvého mimoriadneho dovolania výlučne pre odlišné právne posúdenie veci), podľa sťažovateľa závery tejto judikatúry svojvoľne prekrútil a odôvodnil nimi neprípustnosť druhého mimoriadneho dovolania proti meritórnemu rozsudku. Urobil tak svojvoľne napriek tomu, že zo spisu a z celého priebehu konania je zrejmé, že druhé mimoriadne dovolanie bolo len prostriedkom obrany sťažovateľa proti presne takému porušeniu jeho práv, aké konštatoval ESLP v uvedenej judikatúre.

3.2.4 Sťažovateľ zakončuje, že aj keď v súčasnosti existuje právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu v prospech žalobcu (ktorým je meritórny rozsudok najvyššieho súdu), toto rozhodnutie je výsledkom rovnakého postupu, aký ESLP vo svojich už citovaných rozsudkoch označil za porušenie práva dotknutého účastníka na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto podľa sťažovateľa právnu ochranu pred preskúmaním a zvrátením právoplatného súdneho rozhodnutia vymedzenú v uvedenej judikatúre ESLP nemôže požívať meritórny rozsudok, ale iba pôvodný právoplatný rozsudok najvyššieho súdu a ním potvrdený pôvodný právoplatný rozsudok Krajského súdu v Žiline. Rozhodnutie ústavného súdu o sťažnosti v zmysle jej petitu by podľa sťažovateľa túto právnu ochranu zabezpečilo a v ďalšom konaní by najvyšší súd bol povinný vo veci

druhého mimoriadneho dovolania rozhodnúť v súlade s právnym názorom ústavného súdu tak, aby jeho rozhodnutím bolo rešpektované právo sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako si to vyžaduje citovaná judikatúra ESLP. Účelom sťažnosti je podľa sťažovateľa dosiahnuť právnu ochranu pred porušením jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorú mu spôsobili všeobecné súdy na čele s najvyšším súdom tým, že v rozpore s čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy (i) zrušili iba z dôvodu odlišného právneho posúdenia veci pôvodný právoplatný rozsudok najvyššieho súdu znejúci v prospech sťažovateľa na základe prvého mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora podaného v prospech druhého účastníka konania a (ii) dopustili sa aplikačnej a výkladovej svojvôle pri posudzovaní otázok prípustnosti druhého mimoriadneho dovolania, ktorého cieľom bolo už uvedený protiprávny stav odstrániť.

3.3 V doplneniach k svojej sťažnosti doručených ústavnému súdu 6. apríla 2016 a 18. apríla 2016 sťažovateľ uviedol, že členmi senátu, ktorý vydal napadnuté uznesenie, boli sudcovia JUDr. Juraj Seman, JUDr. Darina Ličková a JUDr. Anna Marková, ktorí boli zároveň členmi senátu, ktorý vydal uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Obdo V 15/2009 z 29. apríla 2010, ako aj členmi senátu v jednej z predchádzajúcich fáz súdneho konania vo veci sťažovateľa na najvyššom súde pod sp. zn. 1 ObdoV 25/2011. Keďže predmetom mimoriadneho dovolania, ktoré bolo napadnutým uznesením odmietnuté, bola (v podstatnej časti) revízia uvedeného právneho názoru formulovaného v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 1 M ObdoV 15/2009 z 29. apríla 2010, uvedení sudcovia podľa sťažovateľa rozhodovali v konaní predchádzajúcom vydaníu napadnutého uznesenia sami o sebe. Podľa sťažovateľa asi nikto nemôže rozumne očakávať, že sudcovia s takouto predispozíciou budú nezávisle a nestranné rozhodovať vo veci, v ktorej ide o preskúmanie ich skôr vysloveného právneho názoru. Podľa sťažovateľa okrem toho v senáte, ktorý vydal napadnuté uznesenie, bola členkou aj sudkyňa JUDr. Beáta Miničová, ktorá rozhodovala v jeho veci v jednej z predchádzajúcich fáz súdneho konania (konanie vedené na najvyššom súde pod sp. zn. 1 ObdoV 25/2011), a preto podľa neho tiež rozhodovala sama o sebe, pretože v rozhodnutí v uvedenom konaní potvrdila právny názor, ktorý bol predmetom prieskumu na základe ostatného mimoriadneho dovolania odmietnutého napadnutým uznesením. Uvedený

problém sa podľa sťažovateľa teda priamo týkal štvorčlennej väčšiny konajúceho senátu, keď štyria z piatich sudcov rozhodovali o preskúmaní vlastného právneho názoru, a teda nemohli byť nezávislí a nestranní. Tým malo podľa jeho názoru dôjsť k porušeniu jeho označených ústavných práv.

3.4 V doplnení svojej sťažnosti doručenom ústavnému súdu 27. apríla 2016 sťažovateľ rozšíril svoju sťažnosť o argumentáciu a dôkazy ku konštatovaniu najvyššieho súdu v napadnutom uznesení, že „*opomenul účinne hájiť svoje práva, ktoré zákon poskytuje dotknutej osobe*“, tým, že „*nenamietal nesprávne právne posúdenie súdom prvého stupňa o ním vznesenej námietke premlčania v odvolaní*“. (Odvolaním sa tu má na myslí pravdepodobne odvolanie sťažovateľa z 28. apríla 2014.) Podľa sťažovateľa odvolanie smerovalo proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 19 Cb 161/2002 z 19. marca 2014. V tomto rozsudku Krajský súd v Žiline však vôbec právne neposudzoval premlčanie nároku žalobcu a námietku premlčania uplatnenú sťažovateľom, pretože tak urobiť nemohol. V otázke (ne)premlčania nároku žalobcu bol prvostupňový súd podľa sťažovateľa viazaný právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v uznesení sp. zn. 1 M ObdoV 15/2009 z 29. apríla 2010, ktorým najvyšší súd vyhovel mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora v neprospech sťažovateľa.

4. Sťažovateľ navrhol vydať tento nález:

„Základné právo sťažovateľ[a] na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Obdo V 2/2015 zo dňa 25. februára 2016 porušené bolo.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Obdo V 2/2015 zo dňa 25. februára 2016 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky vo vyčíslenej výške, ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný uhradiť sťažovateľom do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Vyjadrenie odporcu, dotknutej osoby a replika sťažovateľa

Vyjadrenie odporcu

5. Listom č. KP 3/2016-43 doručeným ústavnému súdu 30. júna 2016 sa k podanej sťažnosti vyjadril najvyšší súd ako odporca v konaní.

5.1 Najvyšší súd v úvode svojho vyjadrenia uviedol, že je toho názoru, že dovolací súd sa v sťažnosťou napadnutom uznesení adekvátne zaoberal všetkými podstatnými skutočnosťami a preskúmateľným spôsobom sa s nimi vysporiadal tak, ako to vyplýva z odôvodnenia rozhodnutia. Odôvodnenie napadnutého uznesenia dovolacieho súdu podľa odporcu spĺňa kritériá ústavnej akceptovateľnosti zodpovedajúce ustanoveniu § 157 ods. 2 OSP, súčasne zodpovedá základným pravidlám logického, jasného vyjadrovania, rovnako spĺňa základné gramatické a štylistické hľadiská a poskytuje dostatočný základ pre svoj výrok, čím spĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj čl. 46 ods. 1 ústavy. Odôvodnenia sťažnosťou napadnutého uznesenia sa najvyšší súd naďalej pridržiava, majúc na zreteli, že inštitút odôvodnenia súdneho rozhodnutia je jednou z podstatných záruk výkonu súdnej moci a súčasne že výklad legislatívneho textu právnej normy a jeho uplatnenie musí byť v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Podľa názoru najvyššieho súdu sťažovateľ svojimi tvrdeniami sleduje len dosiahnutie zmeny súdneho rozhodnutia, ktoré skončilo pre neho nepriaznivým výsledkom. Táto okolnosť však sama osebe podľa odporcu nemôže byť právnym základom pre namietnutie porušenia základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces.

5.2 Zhrnúc už uvedené, najvyšší súd zastáva názor, že medzi napadnutým uznesením dovolacieho súdu a namietaným porušením základných práv zaručených ústavou a dohovorom neexistuje taká spojitosť, ktorá by umožňovala vysloviť záver o ich porušení.

5.3 Vzhľadom na uvedené je najvyšší súd toho názoru, že napadnutým uznesením k porušeniu sťažovateľom označených práv nedošlo.

5.4 Vo vzťahu k vhodnosti ústneho pojednávania v predmetnej veci na ústavnom súde najvyšší súd oznámil, že na ústnom pojednávaní netrvá a súhlasí s jeho upustením.

Vyjadrenie dotknutej osoby

6. Listami z 28. júna 2016 a 28. júla 2016 doručenými ústavnému súdu 30. júna 2016 a 2. augusta 2016 sa k podanej sťažnosti, jej doplneniam a sťažovateľovým vyjadreniam v zmysle § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyjadrila dotknutá osoba.

6.1 Dotknutá osoba v prvom rade uvádza, že sťažnosť sťažovateľa voči napadnutému uzneseniu je zjavne a bez akejkoľvek pochybnosti bezdôvodná, napadnuté uznesenie spĺňa nielen všetky ústavnoprávne požiadavky z hľadiska obsahu a formy, ale vydanie rozhodnutia o odmietnutí mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora ako procesne neprípustného muselo byť v danom prípade jednoznačne očakávaným dôsledkom podania mimoriadneho dovolania, a dokonca muselo byť sťažovateľovi už pri podaní podnetu na podanie mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora (14. apríla 2015) zrejmé, že aj v prípade vyhovenia tohto podnetu zo strany generálneho prokurátora bude bez využitia dovolania ako dostupného mimoriadneho opravného prostriedku mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné odmietnuté, keďže za daných okolností dovolací súd ani inak o mimoriadnom dovolaní rozhodnúť nemohol.

6.2 Dotknutá osoba ďalej poukázala na zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 3/2015 z 18. marca 2015, judikatúru EŠLP vo veciach DRAFT-OVA, PSMA, COMPCAR proti Slovenskej republike a spoločné stanovisko občianskoprávneho kolégia a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu R 94/2015 z 20. októbra 2015. Zároveň poukázala na mnohé rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sa podľa nej skončili odmietnutím mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora z dôvodov obdobných, aké najvyšší súd uviedol v napadnutom uznesení.

6.3 Z uvedeného je tak podľa dotknutej osoby zrejmé, že pokiaľ by malo byť sťažovateľom napádané uznesenie o odmietnutí mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora v rozpore s ústavou alebo dohovorom, tak by nemohlo platiť, resp. muselo by

byť nesprávne už uvedené stanovisko pléna ústavného súdu, ako aj spoločné stanovisko oboch civilných kolégií najvyššieho súdu, nesprávne by musel byť aj 3 x vyslovený názor ESLP a konečne všetky obdobné rozhodnutia najvyššieho súdu (vo všetkých veciach totožné) by museli byť nesúladne s ústavou a/alebo dohovorom. Dotknutá osoba, vychádzajúc z týchto skutočností, z absolútnej predvídateľnosti, zrozumiteľnosti, štandardnosti (keďže je x-krát opakované v mnohých iných súdnych rozhodnutiach, ako uvádza dotknutá osoba) napádaného uznesenia o odmietnutí mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, zastáva názor, že sťažnosť sťažovateľa je bez akýchkoľvek pochybností bezdôvodná.

6.4 Sťažovateľ si podľa dotknutej osoby zjavne zamieňa podanie námietky premlčania na strane jednej a obsah odvolacích dôvodov, resp. dôvodov podaného mimoriadneho dovolania na strane druhej (ako to podľa nej vyplýva z odôvodnenia ústavnej sťažnosti). Podľa dotknutej osoby niet sporu, že sťažovateľ v predmetnom sporovom konaní skutočne námietku premlčania podal (čo najvyšší súd výslovne aj v citovanej vete napádaného uznesenia uvádza, keď hovorí o „... *vznesenej námietke premlčania*“). Súčasne však (a to je podľa dotknutej osoby podstatné aj vo vzťahu k napádanej vete zdôvodnenia napádaného uznesenia) je faktom, že sťažovateľ nenamietal nesprávne právne posúdenie súdom prvého stupňa o ním vznesenej námietke premlčania práva v odvolaní.

6.5 Slovanami dotknutej osoby povedané – obsahom mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora by nemali byť argumenty, ktoré sám účastník ani len nepoužil ako svoje odvolacie argumenty voči rozsudku prvostupňového súdu, pretože mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora z hľadiska princípov rovnosti zbraní nemá nahradzovať procesnú pasivitu účastníka konania (dotknutá osoba odkazuje na DRAFT-OVA, a. s., proti Slovenskej republike, bod 84 a 79, PSMA, s. r. o., proti Slovenskej republike, bod 75 a 76, bod 71). V tejto súvislosti je podľa mienky dotknutej osoby potrebné poukázať na celý priebeh konania, a to najmä na vyjadrenia sťažovateľa pred súdom prvého stupňa v poslednom štádiu konania a zvlášť na jeho odvolanie voči rozsudku Krajského súdu v Žiline z 28. apríla 2014, v ktorom sa sťažovateľ vôbec nedomáhal nesprávnosti rozsudku Krajského súdu v Žiline z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia námietky premlčania z dôvodov, ktoré uviedol generálny prokurátor v jeho mimoriadnom dovolaní. Podľa

dotknutej osoby je teda zrejmé, že pokiaľ sa samotný sťažovateľ nebránil v konaní a najmä v odvolacom konaní touto argumentáciou, súdy nemali dôvod a priestor sa touto argumentáciou zaoberať, a teda táto argumentácia nemohla byť dôvodom na preskúmavanie právoplatného a záväzného rozsudku v prospech dotknutej osoby. Námietať sťažovateľa v podanej sťažnosti preto podľa dotknutej osoby zjavne neobstojí, konštatovanie z napadnutého uznesenia je pravdivé a námietka sťažovateľa skôr vyplýva zo subjektívneho neporozumenia inak celkom jednoznačne a pravdivo uvedeného faktu zo strany najvyššieho súdu v odôvodnení napadnutého uznesenia.

6.6 Pokračujúc vo svojom vyjadrení, dotknutá osoba konštatuje, že je očividným faktom, že sťažovateľ nepodal vo veci dovolanie, v dôsledku čoho podľa nej bolo mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora neprípustné, čo aj dovolací súd skonštatoval. Dotknutej osobe aj vo vzťahu ku všetkému uvedenému potom „uniká“, z akého dôvodu považuje sťažovateľ napadnuté uznesenie za nesprávne, arbitrárne, či dokonca zmätočné.

6.7 Úvahy sťažovateľa dotknutá osoba považuje za rozporné s elementárnou právnou logikou. Podľa nej je predsa nepochybné, že sťažovateľ dovolanie podať mohol. To, či by bolo prípustné alebo neprípustné, ak by podané bolo, je v danom prípade irelevantné, keďže podané objektívne nebolo. O vecnej prípustnosti dovolania predsa je oprávnený rozhodnúť jedine dovolací súd, a to iba za podmienky, že dovolanie podané je, a prípustnosť dovolania závisí potom (aj) od toho, ako je dovolanie formulované a z akých dovolacích dôvodov je podané. Čiže všetky úvahy sťažovateľa dnes zdôvodňujúce a ospravedlňujúce nepodanie dovolania sú podľa názoru dotknutej osoby celkom irelevantné, nijako však nepochybňujúce vecne správny záver najvyššieho súdu v napadnutom uznesení, že dovolanie sťažovateľ nepodal, a v dôsledku toho je mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora neprípustné.

6.8 Dotknutá osoba následne uvádza chronológiu konania vo veci samej pred všeobecnými súdmi a konštatuje, že sa domnieva, že pre už uvádzané, ako aj mnohé ďalšie dôvody nie je možné zo strany ústavného súdu postupovať tak, ako to navrhuje sťažovateľ. V konaní o ústavnej sťažnosti smerujúcej proti konkrétnemu uzneseniu najvyššieho súdu,

ktorým bolo mimoriadne dovolanie odmietnuté pre jeho neprípustnosť, nie je podľa dotknutej osoby možné skúmať iné okolnosti, ktoré nesúvisia s ústavnou sťažnosťou napadnutým uznesením a ani s konaním, ktoré mu predchádzalo. Ak by však ústavný súd bol toho názoru, že v danom prípade toto preskúmavanie postupu najvyššieho súdu v roku 2010 o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora z roku 2009 je možné, dotknutá osoba uvádza, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora z roku 2009 bolo zjavne prípustné aj v zmysle najnovšej rozhodovacej praxe ústavného súdu, najvyššieho súdu, ako aj ESLP, a to z veľmi prozaického dôvodu – generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie v roku 2009 na podnet [REDAKOVANÉ], ktorý nebol účastníkom súdneho konania, ktorého práva však boli vydaným rozsudkom odvolacieho súdu nepriaznivo dotknuté (keďže pohľadávku tvoriacu predmet sporu nadobudol z konkurzu pôvodného účastníka konania) a ktorý tak nemal možnosť podať sám dovolanie. Z tohto dôvodu sa podľa dotknutej osoby obrátil na generálneho prokurátora, ktorý vo veci podal mimoriadne dovolanie, ktorému následne bolo vecne vyhovené zo strany najvyššieho súdu.

6.9 K doplneniam sťažnosti sťažovateľa a jeho námietkam tam vzneseným dotknutá osoba uviedla, že pokiaľ sa sťažovateľ domnieva, že dovolací súd mal v rámci ústavnou sťažnosťou napadnutého uznesenia preskúmať aj skoršie dovolacie rozhodnutie sp. zn. 1 M OboV 15/2009 z 29. apríla 2010 a keďže tak dovolací súd neurobil, bolo porušené jeho právo na spravodlivý súdny proces, potom dotknutá osoba považuje takýto názor sťažovateľa za absolútne nezákonný, mylný, nekorektný a zákonne nekonformný, a to najmä z dôvodu, že (i) dovolací súd nepreskúmava v rámci mimoriadneho dovolania správnosť alebo nesprávnosť skôr právoplatného rozhodnutia dovolacieho súdu, ale preskúmava iba správnosť alebo nesprávnosť rozhodnutia napadnutého mimoriadnym dovolaním, (ii) bez ohľadu na už uvedené dovolací súd rozhoduje o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora v rozsahu podaného mimoriadneho dovolania, a nie mimo rozsahu tohto mimoriadneho opravného prostriedku.

6.10 Pokiaľ sťažovateľ v logickej následnosti úvah namieta, že JUDr. Seman (alebo ktorýkoľvek iný sudca dovolacieho senátu) nemohol o mimoriadnom dovolaní rozhodnúť z dôvodu, že bol súčasne členom dovolacieho senátu rozhodujúceho o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora voči rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 168/2007

z 3. septembra 2008 alebo o dovolaní voči rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obo 94/2010 z 8. marca 2011, tak dotknutá osoba konštatuje, že bez ohľadu na to, či JUDr. Seman bol alebo nebol členom dovolacieho senátu vo veci sp. zn. 1 M OboV 15/2009, tieto úvahy sťažovateľa sú mylné práve z dôvodu, že je absolútne mylný ich predpoklad. Dovolací senát podľa dotknutej osoby nepreskúmava iné rozhodnutie dovolacieho súdu, a preto sudcovia dovolacieho senátu ani „nerozhodujú sami o sebe“, ako uvádza sťažovateľ. Tento právny názor sťažovateľa sa dotknutej osobe javí až „vtipný“, keďže tak ako odvolací súd nepreskúma skoršie rozhodnutie odvolacieho súdu alebo prvostupňový súd nepreskúmava svoje predchádzajúce rozhodnutie, a preto je podľa nej každodennou a nikým nespochybňovanou realitou, že v zmysle ústavného práva na zákonného sudcu rozhoduje v jednej veci aj viackrát ten istý sudca a že ten istý odvolací senát zložený z tých istých sudcov rozhoduje v tom istom konaní o viacerých nasledujúcich odvolaniach účastníkov konania. Dotknutá osoba v závere poukazuje aj na jedinú zákonnú dikciu upravujúcu túto problematiku v konaní pred civilným súdom, a to dikciu v tom čase platného a účinného § 14 ods. 2 OSP, kde sú vylúčení z rozhodovania sudcovia, ktorí v tej istej veci rozhodovali na súde iného stupňa, vylúčení z rozhodovania však nie sú rozhodujúci sudcovia toho istého stupňa.

6.11 K doplneniu sťažnosti sťažovateľa z 27. apríla 2016 dotknutá osoba uvádza, že podľa jej názoru platí nespochybniteľný fakt, že keď sa účastník súdneho konania domnieva, že nárok voči nemu je premlčaný, a prvostupňový súd rozhodne v neprospech tohto účastníka (tzn. explicitne alebo implicitne neprihliadne na námietku premlčania, lebo vysloví, že nárok existuje a ho prizná), tak skutočne nič nebráni takémuto účastníkovi súdneho konania v odvolaní uviesť, že nárok je premlčaný z takého alebo onakého dôvodu (rovnako ako takéto zdôvodnenie podľa odkazu dotknutej osoby použil generálny prokurátor vo svojom mimoriadnom dovolaní).

Replika sťažovateľa

7. Na výzvu ústavného súdu zaslal k vyjadreniam odporcu a dotknutej osoby sťažovateľ repliku podaním doručeným ústavnému súdu 29. júla 2016.

7.1 K vyjadreniu odporcu sťažovateľ konštatuje, že odporca neuviedol nič nové oproti tomu, čo bolo uvedené v odôvodnení napadnutého uznesenia. Z toho pre sťažovateľa vyplýva, že odporca neuviedol nič, čím by vyvrátil alebo spochybnil argumentáciu sťažovateľa uvedenú v sťažnosti, na ktorú opätovne sťažovateľ v replike poukazuje.

7.2 K vyjadreniu dotknutej osoby sťažovateľ uvádza, že k tomu, prečo nemusel a ani účinne nemohol podať proti meritórnemu rozsudku (riadne) dovolanie, sa podrobne vyjadruje v sťažnosti. Tieto argumenty dotknutá osoba podľa sťažovateľa nijakým spôsobom nevyvracia, a preto nepovažuje za potrebné ich znova opakovať a odkazuje na argumentáciu zo sťažnosti.

7.2.1 Sťažovateľ v reakcii na ďalšiu argumentáciu dotknutej osoby uvádza, že proti meritórnemu rozsudku mu Občiansky súdny poriadok neposkytoval možnosť podať riadne dovolanie. Podanie riadneho dovolania by podľa mienky sťažovateľa nespĺňalo ani požiadavku dodržania „logického sledu“ zohľadňujúceho stav konania, pretože ak konanie bolo skončené rozhodnutím, proti ktorému je riadne dovolanie objektívne neprípustné, potom podanie takéhoto dovolania by bolo vrcholne nelogické. Sťažovateľ by tým navyše riskoval, že zmešká lehotu na podanie ústavnej sťažnosti, ako aj lehotu na podanie prípadného mimoriadneho dovolania. V tomto prípade podľa názoru sťažovateľa neboli ani nemohli byť žiadne pochybnosti o účinnosti či neúčinnosti riadneho dovolania. Princíp publicity zákonov a prezumpcia ich znalosti platia podľa úvahy sťažovateľa preto, aby si každý mohol zákon prečítať a podľa neho konať. Zákon podľa sťažovateľa v žiadnom prípade nenúti nikoho, aby obťažoval súdy zjavne zbytočnými podaniami, o ktorých zbytočnosti a neprípustnosti nie sú pochybnosti. O riadnom dovolaní proti meritórnemu rozsudku sa nedalo podľa presvedčenia sťažovateľa predpokladať, že povedie k dosiahnutiu nápravy, a to z dôvodov explicitne uvedených v § 237 a § 238 OSP. Záver, že riadne dovolanie proti meritórnemu rozsudku nie je prípustné, nie je podľa sťažovateľa jeho osobným názorom. Tento záver je podľa sťažovateľa uvedený v § 237 a § 238 OSP, podľa ktorých aj postupoval. Z § 237 a § 238 OSP podľa sťažovateľa vyplýva, že proti meritórnemu rozsudku nemal k dispozícii riadne dovolanie. Ak by teda sťažovateľ podal proti meritórnemu rozsudku riadne dovolanie a toto by dovolací súd odmietol, mimoriadne dovolanie by podľa neho už podľa § 243f ods. 2 písm. c) OSP nebolo prípustné. Okrem

toho by podľa sťažovateľa pravdepodobne došlo aj k zmeškaniu lehoty na podanie mimoriadneho dovolania, ktorá je 1 rok od právoplatnosti napádaného rozhodnutia (a táto lehota sa podaním riadneho dovolania neprerušuje ani počas konania o ňom nespočíva). Podanie mimoriadneho dovolania v tomto prípade podľa sťažovateľa teda spĺňalo všetky podmienky jeho akceptovateľnosti aj podľa zjednocujúceho stanoviska pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 3/2015.

7.2.2 Sťažovateľ k údajnému opomenutiu v odvolaní namietal nesprávne právne posúdenie námietky premlčania odkazuje na svoje doplnenie sťažnosti z 27. apríla 2016 a argumentáciu tam uvedenú.

7.2.3 K údajnej nejasnosti toho, čoho sa v sťažnosti domáha, sťažovateľ uvádza, že ústavný súd nemôže na základe sťažnosti svojím výrokom zrušiť iné rozhodnutia všeobecných súdov než napadnuté uznesenie, a sťažovateľ to od ústavného súdu ani nepožaduje. Po prípadnom vrátení veci odporcovi na ďalšie konanie však bude podľa názoru sťažovateľa najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v rozhodnutí o sťažnosti, ktorým môže ústavný súd (v rozsahu svojej právomoci a rešpektujúc zásady zdržanlivosti, sebaobmedzenia a subsidiarity) usmerniť najvyšší súd, ako má pristupovať k výkladu a aplikácii právnych noriem a judikatúry tak, aby tým neporušoval základné práva sťažovateľa, prípadne ako má, resp. ako nesmie byť zložený dovolací senát konajúci o mimoriadnom dovolaní a pod. Na základe toho môže podľa sťažovateľa dôjsť k tomu, že všeobecné súdy (najskôr dovolací a následne po ňom aj súdy nižších stupňov) vrátia vec aj do stavu, v akom sa nachádzala pred podaním mimoriadneho dovolania v neprospech sťažovateľa v roku 2009.

7.2.4 Pokiaľ vo vyjadrení dotknutá osoba uvádza argumenty, že prvé mimoriadne dovolanie v neprospech sťažovateľa bolo prípustné preto, lebo [REDAKOVANÉ], ktorý dal podnet na jeho podanie, údajne nebol účastníkom daného konania, a tým mali byť údajne porušené jeho procesné práva, sťažovateľ preukazuje, že dotknutá osoba bola v danom konaní (na svoju vlastnú žiadosť) riadne zastúpená konkurznou správkyňou, ktorú písomne podľa § 530 Občianskeho zákonníka poverila uplatňovaním postúpeného nároku v jej mene,

ale na účet dotknutej osoby, a preto o upretí jej procesných práv v danom konaní nemôže byť podľa sťažovateľa reč.

III.

Verejné ústne pojednávanie

8. Dňa 15. decembra 2016 sa vo veci konalo verejné ústne pojednávanie pred ústavným súdom, na ktorom bol prítomný sťažovateľ, zastúpený právnym zástupcom (advokátom). Odporca sa verejného ústneho pojednávania nezúčastnil.

9. Sťažovateľ na verejnom ústnom pojednávaní zhrnul podstatné argumenty, na ktorých sa zakladá sťažnosť, jej doplnenia, ako aj replika sťažovateľa.

9.1 Potom, čo sťažovateľ ozrejmil genézu veci a jej priebeh na všeobecných súdoch, zopakoval hlavné 4 výhrady voči napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu, ktoré komunikoval v sťažnosti, jej doplneniach alebo v replike.

9.2 Sťažovateľ sa vyjadril (i) k podmienke podania dovolania a (ii) nenamietnutia premlčania odvolaním takto: *„Tvrdíme, že dovolanie v tejto veci bolo zjavne neprípustné, pretože nebola splnená žiadna z podmienok jeho prípustnosti podľa § 237 OSP. Odporca aj dotknutá osoba tvrdia, že sťažovateľ bol povinný toto dovolanie podať, aj keď bolo zjavne neprípustné. ... Čiže naozaj nebolo podané práve preto, lebo naozaj žiaden dôvod jeho prípustnosti nebol daný a nebol daný objektívne. Z uvedeného je jednoznačné, že to dovolanie je potrebné vyčerpať iba vtedy, ak je prípustné určite alebo je jeho prípustnosť sporná. V prípade sťažovateľa nebolo prípustné ani len teoreticky. Tu si dovoľm poznamenať, že ak dovolací súd odmieta mimoriadne dovolanie z dôvodu, že podľa jeho názoru mohol účastník podať sám riadne dovolanie, avšak ho nepodal a obdobne ak to tvrdí dotknutá osoba, tak potom je v záujme preskúmateľnosti takéhoto rozhodnutia alebo na podporu takejto argumentácie, mal dovolací súd, resp. alebo tá osoba, uviesť, teraz ide hlavne o dovolací súd, lebo jeho rozhodnutie napádame, mal by uviesť na základe ktorého dôvodu a ktorej podmienky prípustnosti toho riadneho dovolania mohol a mal účastník podať. Toto dovolací súd v napadnutom rozhodnutí neuviedol, pretože ani nemohol. Rovnako ani dotknutá osoba nikdy nikde neuviedla túto informáciu. Dotknutá osoba*

a najvyšší súd len tvrdia, že podmienkou prípustnosti akéhokoľvek mimoriadneho dovolania je predchádzajúce podanie riadneho dovolania účastníkom konania, čo je záver, ktorý považujeme vzhľadom na dikciu § 243e ods. 2 písm. c) OSP za svojvoľný.

To napadnuté rozhodnutie obsahuje tvrdenie, že sťažovateľ mesto Martin opomenul účinne hájiť svoje práva, ktoré zákon poskytuje dotknutej osobe tým, že nenamietal nesprávne právne posúdenie súdom prvého stupňa o ním vznesenej námietke premlčania odvolaním. Tu treba povedať, že odvolanie smerovalo proti rozsudku Krajského súdu v Žiline 19 Cb 161/2002 z 19. marca 2014, kópiu tohto rozsudku sme priložili k jednému z našich podaní, a v tomto konaní prvostupňový súd vôbec právne neposudzoval otázku premlčania, pretože tak urobiť jednoducho nemohol. K otázke nepremlčania nároku bol prvostupňový súd viazaný právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným práve v tom prvotnom uznesení o mimoriadnom dovolaní, kedy sa vyslovene konštatovalo, že ten nárok je nepremlčaný. Čiže ten súd nemohol znova tú otázku právne posudzovať, on to mohol iba prevziať. ... Aj keď sťažovateľ vždy v tom priebehu toho sporu dôsledne uplatňoval námietku premlčania a nesúhlasil s tým, ako bola táto námietka posúdená tým dovolacím súdom, nesúhlasil s tým záverom, že ten nárok nie je premlčaný, tak v odvolaní nemal žiaden dôvod ani možnosť namietat' nesprávne právne posúdenie námietky premlčania prvostupňovým súdom Krajským súdom v Žiline. Tieto argumenty by boli proti právnemu posúdeniu, ktoré v tomto prípade nebolo prípustné. Sťažovateľ tú námietku premlčania uplatnil, to je dôležité, že ju uplatnil vždy, keď ju uplatniť mohol. O tom niet pochyb, lebo vlastne všetky tieto relevantné rozhodnutia, kde to bolo urobené, to nepochybne konštatujú. Tento bod uzavriem tým, že ten Krajský súd v Žiline – prvostupňový si uplatnil na tú námietku premlčania záväzný právny názor dovolacieho súdu a sám ju právne neposudzoval, že ani odvolací súd ju nemohol posúdiť inak a práve preto jediným prostriedkom, na základe ktorého bolo možné v rámci systému všeobecného súdnictva tento právny názor korigovať a odstrániť tú svojvôľu, ktorá ním bola nastolená, bolo to mimoriadne dovolanie, ktoré odmietol najvyšší súd pre neprípustnosť.“

9.3 Následne sa sťažovateľ vyjadril (iii) k súladu, resp. nesúladu napadnutého uznesenia s judikatúrou ESLP: „Ohľadom súladu tohto druhého mimoriadneho dovolania s citovanou judikatúrou ESLP sťažovateľ sa, ako ste pán predseda uviedli, v priebehu

konania o mimoriadnom dovolaní písomne vyjadril a poukázal na tú judikatúru, avšak nebolo to nejakým spôsobom zohľadnené, judikatúra bola citovaná v tom napadnutom uznesení, ale nebola vôbec korektne interpretovaná. Vybrali si z nej čo sa im hodilo, inými slovami. ...

Najvyšší súd v rozhodnutí, ktoré tu dnes napádame závery tejto judikatúry svojvoľne prekrútil a odôvodnil nimi neprípustnosť mimoriadneho dovolania proti ostatnému meritórnemu rozsudku. Urobil tak napriek tomu svojvoľne, že zo spisu a z celého priebehu konania je jasné každému, kto si to prečíta, kto má teda trpezlivosť celé čítať, že mimoriadne dovolanie bolo len prostriedkom obrany sťažovateľa proti presne takému porušeniu jeho práv, ktoré konštatoval ESLP v uvedenej judikatúre. Táto judikatúra uvádza, že zásah štátu do právoplatne uzavretého civilného sporu podaním mimoriadneho dovolania v prospech jedného z účastníkov, čiže inak povedané ľudskou rečou, narušenie zásady rovnosti zbraní je prípustný iba vtedy, ak je to nevyhnutné na odstránenie tých najhrubších procesných chýb, kde verejný záujem na očiste právneho systému ich odstránením, je nadradený právnej istote účastníkov v nezmeniteľnosti a nezrušiteľnosti právoplatného súdneho rozhodnutia. Presne preto sme my tu dnes. My chceme odstrániť jednu z najhorších procesných chýb. Kde vlastne rozhodnutie, ktoré bolo právoplatne prijaté v prospech mesta a následne sa s tým rok nič nerobilo, zrazu na základe právneho názoru iného, bolo zrušené. V takomto prípade je záujem na právnej istote dotknutej osoby, lebo prvý kto má právnu istotu v tomto celom procese je sťažovateľ, lebo on ju už raz mal a mala mu ostať. Dôvod, prečo to dospelo až do štádia riešenia veci mimoriadnym dovolaním, nie už skôr ústavnou sťažnosťou, k tomu som sa už dostatočne vyjadril.“

9.4 Pokračujúc vo svojom prednese, sťažovateľ sa zaoberal (iv) zložením senátu, ktorý rozhodoval o napadnutom uznesení: „Ako doplnenie alebo zdôraznenie k zhrnutiu prezentovaného pánom predsedom senátu by som uviedol, že tento problém sa týkal nielen pána sudcu Semana a pani sudkyne Miničovej, ale týkal sa rovnako aj pani sudkýň Ličkovej, Markovej a Priecelovej. ...

Po prvom mimoriadnom dovolaní rozhodoval senát v zložení: Seman, Ličková, Marková, Priecelová a piaty sudca, ktorého meno není dôležité pre túto analýzu. O tom riadnom dovolaní rozhodoval senát v zložení: Seman, Ličková, Marková, Priecelová

a Miničová a o tom druhom, čiže o tom napadnutom rozhodnutí rozhodoval senát v zložení: Seman, Ličková, Marková, Miničová a opäť piaty sudca, ktorý neni pre účely tohto posudzovania dôležitý. ...

Sťažovateľ tvrdí, že na meritórne rozhodnutie v konaní o mimoriadnom dovolaní, ktoré predchádzalo napadnutému rozsudku, je potrebné posúdiť a vysporiadať sa aj s právnym názorom vysloveného v tom skoršom dovolacom rozhodnutí, v tom, ktoré som nazval tým krivo zapnutým gombíkom, pretože to rozhodnutie vydali tí istí sudcovia z väčšinového hľadiska, ktorí vydali aj to druhé. A v takomto prípade by nemali rozhodovať sudcovia, ktorí rozhodovali v skoršej fáze toho konania, nakoľko pri tom svojom rozhodovaní nemôžu byť nezávislí a nestranní. ...

Z tohto vyplýva, že v záujme zabezpečenia... nezávislosti a nestrannosti meritórneho rozhodovania nemôžu o ňom [druhom mimoriadnom dovolaní, pozn.] rozhodovať tí istí sudcovia, ktorí vo veci už skôr rozhodovali a ktorí by sa mohli pri rozhodovaní dostať do situácie, že musia posudzovať aj svoj vlastný skorší právny názor v dotknutej veci. Ja som uviedol, že teda mal ten prvý dovolací senát to rozhodnutie zmeniť, tak tu len uvediem, že ja hovorím predovšetkým, že mal to dovolanie zamietnuť alebo mu nevyhovieť, ale keď už teda sa rozhodol mu vyhovieť, tak potom mal postupovať v súlade so zákonom a mal ho teda zmeniť. Ak rozhoduje ten istý sudca v tej istej veci na tom istom stupni viackrát, tak Občiansky súdny poriadok takýto stav výslovne predpokladá len v prípadoch, keď pri druhom a prípadnom ďalšom rozhodovaní sa k tomuto sudcovi tá vec dostane z titulu toho, že vyšší súd, ktorého názorom právnym je viazaný, tak mu to vráti. A v takomto prípade na kľúčové právne otázky sa ten konflikt záujmov alebo ľudovo povedané zaujatosť, vylučuje, pretože v tých kľúčových otázkach jednoducho ten vyšší súd tomu nižšiemu povie, ako má rozhodnúť. Toto sa udialo aj vo veci sťažovateľa, keď tí istí sudcovia na prvom a druhom stupni najskôr rozhodli v jeho prospech a potom, keď im bola na základe mimoriadneho dovolania vec vrátená, tak rozhodli v jeho neprospech, lebo boli viazaní tým právnym názorom dovolacieho súdu.

Situácia, ktorá je predmetom našej sťažnosti, je však odlišná. Vo veci má druhýkrát rozhodovať dovolací senát nie na základe toho, že mu to nejaký vyšší orgán vráti, ale na základe nezávisle podaného mimoriadneho dovolania. Dovolací senát teda nie je viazaný právnym názorom žiadneho vyššieho súdu, ale má nanovo nezávisle a nestranne

rozhodnúť o merite veci. My tvrdíme, že takto nezávisle a nestranne o danej veci nemôžu jednoducho rozhodovať sudcovia, ktorí o podstate predmetného sporu už raz alebo dvakrát predtým nejako rozhodli. Sťažovateľ samozrejme nežiada, aby títo sudcovia boli nútení korigovať svoj vlastný predchádzajúci právny názor, my rešpektujeme, že ho majú, aj keď nie je jasné, na základe čoho, na základe ktorých paragrafov, tak my len žiadame, aby v tom konaní títo sudcovia nerozhodovali a aby v ňom rozhodovali takí sudcovia, ktorí z dôvodu svojho predchádzajúceho rozhodovania v tej istej veci nemôžu byť vo vzťahu k meritu veci nezávislí a nestranní.“

9.6 Sťažovateľ na záver navrhol vydať nález v znení, ktorý sa zhoduje s návrhom uplatneným v sťažnosti (pozri bod 4).

10. Verejného ústneho pojednávania sa zúčastnila aj dotknutá osoba, ktorá však vzhľadom na svoje postavenie v konaní pred ústavným súdom nemala možnosť zaujať ústne stanovisko. Dotknutá osoba však svoje stanovisko, ktoré mala v úmysle predniesť na verejnom ústnom pojednávaní, zaslala ústavnému súdu v písomnej podobe listom zo 16. decembra 2016 doručeným ústavnému súdu 19. decembra 2016.

IV.

Prehľad doterajšieho rozhodovania I. a III. senátu ústavného súdu o niektorých sťažnostiach proti rozhodnutiam najvyššieho súdu o mimoriadnom dovolaní

11. Ústavný súd skôr, ako prejde k právnemu posúdeniu sťažnosti sťažovateľa, je nútený konštatovať, že pred podaním sťažnosti zo strany sťažovateľa sa ústavný súd s problematikou odmietnutia mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora najvyšším súdom z dôvodov rovnakých, aké boli prezentované v napadnutom uznesení, stretol opakovane v sťažnostiach viacerých sťažovateľov, ktoré v minulosti prerokúval.

11.1 V tomto smere bola pre vývoj judikatúry ústavného súdu určujúca najmä judikatúra I. a III. senátu ústavného súdu, a preto je na tomto mieste vhodné odkázať na niektoré kľúčové rozhodnutia týchto senátov ústavného súdu vo veciach obdobných, ako je vec sťažovateľa.

Nález sp. zn. III. ÚS 357/2013 z 2. júla 2014

12. Tretí senát ústavného súdu nálezom sp. zn. III. ÚS 357/2013 z 2. júla 2014 rozhodol, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 M Obdo 2/2012 z 29. novembra 2012 boli porušené. Najvyšší súd rozhodoval o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 Cob 258/2010 z 22. marca 2011 (účastníci konania nepodali proti tomuto rozsudku dovolanie) podanom z dôvodu podľa § 243f ods. 1 písm. c) OSP (nesprávne právne posúdenie veci), pričom najvyšší súd zrušil napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

12.1 Tretí senát dospel k týmto záverom:

„Ústavný súd v úvode poznamenáva, že z početnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva... je možno vyvodit' kritický postoj ESHP k mimoriadnym opravným prostriedkom, ktoré závisia od úvahy príslušného orgánu verejnej moci, či dôjde k podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku alebo nie a následne k vyneseniu rozhodnutia, ktorým sa zruší právoplatné konečné rozhodnutie. V zmysle judikatúry ESHP je však prípustné zasiahnuť do nastolenej právnej istoty právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho súdu vtedy, ak v konaní došlo k zásadnej vade alebo závažnému excesu, ktorý je potrebné napraviť, ak sú tu mimoriadne okolnosti prípadu, pričom však podľa judikatúry ESHP za takúto vadu exces nemožno považovať skutočnosť, že na predmet konania existujú dva rozličné názory, pretože právna istota v sebe zahŕňa požiadavku rešpektovania princípu res iudicata, ktorej prejavom je nezmeniteľnosť rozhodnutia. ...

Ústavný súd v súvislosti s aplikáciou predmetných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a ich ústavne konformným výkladom, majúci na pamäti judikatúru ESHP, dospel k záveru, že pokiaľ zákonodarca odvádza prípustnosť mimoriadneho dovolania z porušenia zákona s odkazom na ustanovenie § 243f OSP, kde bližšie konkretizuje možné dôvody, medzi ktoré zaradil aj nesprávne právne posúdenie veci, tak potom v prípade podania mimoriadneho dovolania práve z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia je potrebné pod porušením zákona rozumieť také porušenie procesného práva – zákona, ktoré v konečnom dôsledku znamená zároveň aj nesprávne právne posúdenie (či už

hmotnoprávneho alebo prípadne procesného charakteru). K takémuto interpretačnému záveru dospel ústavný súd v spojitosti s kumulatívnym predpokladom prípustnosti mimoriadneho dovolania, ktorý stanovuje podmienku, ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu. V opačnom prípade ak by nesprávne právne posúdenie bolo spájané výlučne s porušením hmotnoprávnych ustanovení zákona (ktoréhokol'vek), tak by de facto v takmer každom prípade bolo možné napadnúť právoplatne rozhodnutú vec týmto mimoriadnym opravným prostriedkom, čím by sa tento mimoriadny opravný prostriedok dostal na úroveň „ďalšieho“ odvolania a bolo by len na svojvôli generálneho prokurátora, do ktorej právoplatne skončenej veci zasiahne podaním mimoriadneho dovolania s odvolaním sa na nesprávne právne posúdenie veci. Takýto výklad dotknutých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku by vo svojich dôsledkoch znamenal porušenie minimálne základného práva na súdnu ochranu jedného z účastníkov konania, rovnosti účastníkov konania, zásady nezmeniteľnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, a to treťou stranou, odlišnou od účastníkov konania, ktorá nepatrí do súdnej moci, čo opodstatnene vyvoláva otázky, či ide o prípustné legitímne zasahovanie do nezávislosti súdov a súdnej moci ako takej...

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že ustanovenie § 243e OSP je potrebné vykladať reštriktívne a pod porušením zákona v prípade dôvodu vyjadreného v § 243f ods. 1 písm. c) OSP (nesprávne právne posúdenie) je potrebné predovšetkým rozumieť závažné porušenie zákona procesného charakteru, pretože v opačnom prípade by nebola splnená ďalšia podmienka prípustnosti mimoriadneho dovolania, a to požiadavka ochrany práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu.“

12.2 Inými slovami, podľa tretieho senátu ústavného súdu pod porušením zákona (v prípade podania mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom) z dôvodu vyjadreného v § 243f ods. 1 písm. c) OSP (nesprávne právne posúdenie) je potrebné predovšetkým rozumieť závažné porušenie zákona procesného charakteru, pričom závažné porušenia procesných pravidiel sú v zásade dôvodmi zmätočnosti podľa § 237 OSP, ktoré sú dovolacími dôvodmi a pri existencii ktorých je dovolanie prípustné proti každému

rozhodnutiu. Na túto konštrukciu nadväzujú následne ďalšie právne závery prvého a tretieho senátu ústavného súdu v ďalej citovaných uzneseniach.

Uznesenie sp. zn. III. ÚS 104/2016 z 24. februára 2016

13. Tretí senát ústavného súdu odmietol uznesením sp. zn. III. ÚS 104/2016 z 24. februára 2016 sťažnosť sťažovateľa, ktorý namietal porušenie svojich ústavných práv uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 M Obdo 2/2013 z 28. októbra 2014 z dôvodu, že najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora podané podľa § 243e ods. 1 a § 243f ods. 1 písm. c) OSP (nesprávne právne posúdenie veci) v podstate tým, že *„v danej veci účastník... dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok nepodal. ... opomenutie využitia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku účastníkom konania nemožno nahradiť mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora, ktoré má iný účel a podmienky.“*

13.1 Tretí senát v odôvodnení uvedeného uznesenia k citovaným právnym záverom najvyššieho súdu, pre ktoré odmietol mimoriadne dovolanie, uviedol:

«Judikatúra ústavného súdu zastáva stabilne názor, že mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch. Uvedený účel môže mimoriadne dovolanie splniť iba v prípade, ak sú splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy; jedným z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy pochybení vytýkaných v mimoriadnom dovolaní. ...

Ústavný súd sa vo svojom stanovisku č. k. PLz. ÚS 3/2015-22 z 18. marca 2015 k prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora vyslovil tak, že „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych,

ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“.

Obdobne najvyšší súd v spoločnom stanovisku občianskoprávneho kolégia a obchodnoprávneho kolégia č. 94 z 20. októbra 2015 k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j OSP ustálil, že „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“.

Obe tieto stanoviská reflektujú aj relevantnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), keď tento súd v rámci svojej rozhodovacej praxe viackrát konštatoval porušenie čl. 6 dohovoru, najmä porušenie princípu právnej istoty a v dôsledku toho aj práva na spravodlivý súdny proces ...

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia dospel k záveru, že najvyšší súd pri posudzovaní ne/splnenia podmienok prípustnosti mimoriadneho dovolania postupoval nielen v súlade s vlastnou judikatúrou, ale aj s judikatúrou ústavného súdu.»

13.2 Totožné závery vyslovil tretí senát ústavného súdu v obdobnej veci aj v uznesení sp. zn. III. ÚS 113/2016 z 24. februára 2016.

Uznesenie sp. zn. I. ÚS 117/2016 zo 17. februára 2016

14. Prvý senát ústavného súdu odmietol uznesením sp. zn. I. ÚS 117/2016 zo 17. februára 2016 sťažnosť sťažovateľky, ktorou namietala porušenie svojich ústavných práv o. i. uznesením sp. zn. 7 M Cdo 17/2014 z 21. októbra 2015, z dôvodu, že najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora podané podľa § 243f ods. 1 písm. c) OSP (nesprávne právne posúdenie veci) ako neprípustné s odôvodnením, že: „Navrhovateľka (sťažovateľka, pozn.) nepodala dovolanie proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 20. decembra 2013 sp. zn. 5 Co 566/2013. ... V zmysle vyššie uvedeného výkladu

najvyššieho súdu to znamená, že sama nevyužila dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mala k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotnej navrhovateľky pri včasnej ochrane jej práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného navrhovateľkou...“

14.1 Prvý senát v odôvodnení uvedeného uznesenia uviedol:

«20. Ústavný súd 18. marca 2015 pod sp. zn. PLz. ÚS 3/2015 prijal zjednocujúce stanovisko, ktorého právna veta znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

21. Následne aj najvyšší súd (jeho občianskoprávne a obchodnoprávne kolégia) prijal 20. októbra 2015 zovšeobecňujúce stanovisko: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“ Týmto stanoviskom sa revidovali prijaté závery vyjadrené v predchádzajúcom období (R 36/2008).

22. Nosné dôvody uvádzané vo všetkých troch napadnutých rozhodnutiach najvyššieho súdu (sp. zn. 7 MCdo 17/2014 z 21. októbra 2015, sp. zn. 1 MCdo 6/2014 z 12. novembra 2015 a sp. zn. 1 MCdo 2/2014 z 27. októbra 2015), na základe ktorých bolo odmietnuté mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom, spočívajú – zjednodušene povedané – v názore, že sťažovateľka predtým, ako v jej veciach generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie, sama mohla podať mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie) podľa § 236 a nasl. OSP, „ktorý mala k dispozícii a ktorý bol

potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci“. A keďže tak sťažovateľka neurobila, nebola naplnená dikcia procesného predpisu „a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami“ (§ 243e ods. 1 in fine OSP), v dôsledku čoho nebol generálny prokurátor oprávnený podať mimoriadne dovolanie. ...

23. Otázka posúdenia prípustnosti mimoriadneho dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľky (mutatis mutandis IV. ÚS 35/02). Podľa názoru ústavného súdu v bode 22 uvedený výklad najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny.»

V.

Autoritatívne právne názory ústavného súdu a najvyššieho súdu k inštitútu mimoriadneho dovolania

15. Uznesenie pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 3/2015 z 18. marca 2015: *„Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“*

16. Spoločné stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu R 94/2015 z 20. októbra 2015 k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j OSP: *„Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“*

VI.

Právne názory, ku ktorým dospel II. senát ústavného súdu vo veci sp. zn. II. ÚS 454/2016 (ako aj vo veciach sp. zn. II. ÚS 296/2016 a sp. zn. Rvp 5863/2016)

17. Prerokujúajúc sťažnosť sťažovateľa, ako aj iné sťažnosti s obdobnými námietkami sťažovateľov proti rozhodnutiam najvyššieho súdu o odmietnutí mimoriadneho dovolania z dôvodov totožných, ako sú uvedené v napadnutom uznesení, dospel II. senát ústavného súdu k záverom odlišným od záverov I. a III. senátu ústavného súdu vyslovených v skorších rozhodnutiach týkajúcich sa obdobných už prezentovaných vecí.

17.1 Z toho dôvodu bol druhý senát ústavného súdu povinný iniciovať v zmysle § 6 zákona o ústavnom súde konanie o zjednotení odchylných právnych názorov senátov ústavného súdu. Sudca spravodajca Lajos Mészáros pripravil a v mene druhého senátu ústavného súdu predložil plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov I. a III. senátu ústavného súdu vyslovených v náleze sp. zn. III. ÚS 357/2013 z 2. júla 2014 a uzneseniach sp. zn. III. ÚS 104/2016 z 24. februára 2016 a sp. zn. I. ÚS 117/2016 zo 17. februára 2016, a v stanovisku II. senátu ústavného súdu, ku ktorému dospel pri prerokovaní sťažností sp. zn. II. ÚS 454/2016, sp. zn. II. ÚS 296/2016 a sp. zn. Rvp 5863/2016 (návrh vzišiel formálne z na tento účel prerušeného konania vedeného pod sp. zn. II. ÚS 296/2016, keďže išlo o časovo skôr podanú sťažnosť ako sťažnosť sťažovateľa), s týmito závermi a argumentmi:

18. Ústavný súd chráni súdnou formou (nezávislými sudcami viazanými právom) ústavnosť, a preto aj v konaní o zjednotení právnych názorov je potrebné hľadať a vnímať ústavnoprávny rozmer. Ústavný súd sa z tohto dôvodu musí vysporiadať s otázkou, či právo na prístup k súdu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy chráni aj procesnú-právnu pozíciu účastníka civilného konania, v prospech ktorého podal generálny prokurátor mimoriadne dovolanie. Pozíciu protistrany chráni nepochybne komponent právnej istoty, ktorý je súčasťou práva na súdnu ochranu. Ústavný súd má k dispozícii dva pohľady, resp. koncepcie: (a) Ak podanie podnetu na mimoriadne dovolanie nie je považované za *effective remedy* a ak sa generálny prokurátor predsa len rozhodne mimoriadne dovolanie podať, tak

to síce zákon umožňuje, ale nie je to súčasťou súdnej ochrany konkrétneho účastníka. Inými slovami, ak sa najvyšší súd odmietne zaoberať niečím, na čo účastník konania nikdy nemal nárok, nejde o zásah do práva na súdnu ochranu. (b) Druhý pohľad vychádza z textu zákona a z možnosti, že generálny prokurátor podá mimoriadne dovolanie z výnimočných – ústavne akceptovateľných dôvodov. Napriek signálom z ESĽP a tiež z domáceho prostredia, že mimoriadne dovolanie je ústavne hraničný inštitút, je Občiansky súdny poriadok v „živých“ veciach stále platný a aplikovateľný, teda platí zákonom dané vyváženie medzi ústavnou hodnotou právnej istoty na jednej strane a ochranou objektívneho práva, resp. zákonnosti na strane druhej. (Text právnej úpravy obmedzuje možnosti, aby sa prostredníctvom „normatívnej“ judikatúry znížilo riziko zásahu do právnej istoty druhého účastníka konania.) Momentom uchopenia veci generálnym prokurátorom podaním mimoriadneho dovolania tak nastupujú všetky ústavné záruky práv účastníkov. Inými slovami, ak už v niekoho prospech podá generálny prokurátor mimoriadne dovolanie, tak potom má mať prístup k súdu podľa zákona. Ústavný súd sa neľahko prikláňa k druhému variantu, a robí tak z dôvodu rešpektu k demokratickou formou prijatému zákonu s tým, že signály o medzinárodnoprávnej zodpovednosti za systémový problém v civilnom procesnom práve majú byť zvažované Národnou radou Slovenskej republiky, exekutívou, a v tomto špecifickom prípade aj generálnym prokurátorom v koncepcii (ne)podávania mimoriadneho dovolania.

18.1 Skutočnosť, že konanie o mimoriadnom dovolaní spadá do rozsahu čl. 46 ods. 1 ústavy, možno podporiť v prvom rade judikatúrou, ktorá sa formovala od počiatku rozhodovacej činnosti ústavného súdu. Uvedená judikatúra vychádza zo zákonnej konkretizácie práva na súdnu ochranu (Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.) a z požiadavky zabezpečiť reálnosť prístupu (I. ÚS 84/97, II. ÚS 88/01, II. ÚS 400/2011) k jednotlivým zákonom upraveným štádiám a inštanciam konania [porov. Feťková, G., Klučka, J. (eds.): Právne vety z rozhodovacej činnosti ústavného súdu SR 1993 – 2000, s. 71 a nasl.]. Z toho vyplýva, že ak už zákon pozná určitý inštitút, opravný prostriedok, tak sa na jeho uplatňovanie vzťahujú záruky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, aj keď prirodzene, nie každé porušenie zákona je porušením čl. 46 ods. 1 ústavy. (To nie je samozrejmé, pretože ústavný súd by mohol postupovať teoreticky opačne a viac akcentovať ochranu v nižších

inštanciách, prípadne akcentovať vnímanie konania ako celku.) Judikatúra zahŕňa subjektívne práva účastníkov po už podanom mimoriadnom dovolaní do rozsahu práva na súdnu ochranu priamo [II. *ÚS 42/01 – Mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora podané na návrh navrhovateľa možno (vzhľadom na kasačné účinky rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky o ňom) považovať za účinný právny prostriedok nápravy toho základného práva alebo slobody, s namietaným porušením ktorých sa navrhovateľ obrátil na Ústavný súd Slovenskej republiky; tiež I. *ÚS 178/08*], ale aj nepriamo tým, že ústavný súd odmietal sťažnosti z dôvodu subsidiarity, ak zistil, že prebieha konanie o mimoriadnom dovolaní [III. *ÚS 40/04 – Ak bolo vo veci podané mimoriadne dovolanie, tak sa v nej už nemožno podľa zásady subsidiarity (čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky) domáhať ochrany pred Ústavným súdom Slovenskej republiky; tiež III. *ÚS 202/02*].**

18.2 V náleze sp. zn. II. *ÚS 591/2012* ústavný súd vyjadril vrátane právnych viet mnohé myšlienky dôležité pre uchopenie problému ústavne korektnejšej aplikácie mimoriadneho dovolania. V predmetnej veci ústavný súd zrušil zrušujúci rozsudok „MCdo“, pretože najvyšší súd za inú vadu konania považoval aj medzitým zrušenú vadu spočívajúcu v tom, že rozhodnutie vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní. Najvyšší súd tu rozšíril dôvody kasácie, čím porušil právnu istotu. (V zjednotení ide o to, že najvyšší súd podmieňuje použitie jednej vady využitím inej.) V náleze sa uvádza, že «článok 46 ods. 1 ústavy zaručuje každému právo domáhať sa ochrany svojho práva zákonom ustanoveným postupom pred súdom alebo iným orgánom. Ústavný súd však vo svojej konštantnej judikatúre v podstate rozširujúcim výkladom tohto ustanovenia zdôrazňuje, že obsahom tohto práva je právo účastníka, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa platnej a účinnej právnej normy majúcej svoj základ v právnom poriadku Slovenskej republiky (porov. IV. *ÚS 77/02*, č. 108/2002 Zbierky nálezov a uznesení ústavného súdu, ďalej len „Zb. *ÚS*“). Súd preto podľa skoršej judikatúry ústavného súdu poruší základné právo zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy vždy vtedy, keď postupuje v rozpore so zákonom upravujúcim konanie pred ním (I. *ÚS 26/94*, č. 2/94 Zb. *ÚS*). Praktickému presadeniu požiadavky zákonnosti v súdnom konaní tak slúžia okrem iného aj opravné prostriedky. Citované ustanovenie preto poskytuje rovnakú ochranu aj právu na opravný prostriedok (porov. napr. I. *ÚS 53/96*, č. 43/96 Zb. *ÚS*) vrátane tých

opravných prostriedkov, ktoré možno uplatniť až proti právoplatným rozhodnutiam (teda tzv. mimoriadnych opravných prostriedkov), medzi ktoré sa zaraďuje i mimoriadne dovolanie upravené v Občianskom súdnom poriadku (porov. I. ÚS 178/08, č. 17/2009 Zb. ÚS).

Na druhej strane však ústavný súd už v rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 43/95 (č. 7/96 Zb. ÚS) označil inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí za jeden zo základných prvkov právneho štátu a za zákonný výraz naplnenia jeho požiadaviek. Súčasne ústavný súd obmedzil prípustnosť zásahov do právoplatnosti len na základe zákona a z dôvodov, ktoré sú významnejšie než je záujem štátu na právnej istote a stabilite súdnych rozhodnutí. V rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 38/99 (č. 4/99 Zb. ÚS) ústavný súd na tomto názore zotrval a doplnil, že právnu istotu vytvorenú nezmeniteľnosťou súdnych rozhodnutí treba považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu. To samo osebe nevylučuje existenciu mimoriadnych opravných prostriedkov, ktorými možno napadnúť aj právoplatné rozhodnutie všeobecného súdu a na základe ktorého môže dôjsť k zmene alebo zrušeniu takého rozhodnutia. Práve naopak, jednostranná preferencia záujmu na nezmeniteľnosti a záväznosti súdneho rozhodnutia by mohla mať veľmi významné negatívne dôsledky. Vo veľkej miere by sa totiž oslabil dôvera vo vecnú správnosť a spravodlivosť rozhodovania súdov (porov. § 1 OSP). Je však úlohou zákonodarcu vymedziť rozsah rozhodnutí napadnuteľných mimoriadnymi opravnými prostriedkami a dôvody ich napadnutia, ktoré sa musia obmedziť iba na najzávažnejšie pochybenia v procese alebo v rozhodnutí (porov. PL. ÚS 57/99).

Úlohou zákonodarcu (porov. čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ústavy) je tak vyvážiť a zabezpečiť praktický „súzvuk“ viacerých ústavných práv, ktoré možno vyvodiť z ustanovenia čl. 46 ods. 1 ústavy, a to práva na rozhodovanie podľa relevantnej právnej normy na jednej strane a práva na právnu istotu založenú síce (objektívne) nesprávnym, ale predsa právoplatným súdnym rozhodnutím.

S požiadavkou zabezpečiť praktický súzvuk viacerých (kolidujúcich) základných práv vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 ústavy súvisí aj úprava spôsobu rozhodovania o opravnom prostriedku. Ustanovenia ústavy v zásade nezaväzujú zákonodarcu upraviť žiadny konkrétny systém opravných prostriedkov v civilnom procese a ten má pri jeho úprave širokú mieru právno-politickej úvahy. Mysliteľný je tak systém apelačný, kasačný alebo

revízny, prípadne ich rozdielne kombinácie (všeobecne napríklad Ficová, S. *Systém opravných prostriedkov v civilnom procese*. Bratislava: IURA EDITION, 1998). Vždy je však potrebné vnímať, že procesná úprava má vytvárať len rámec na presadenie súkromných subjektívnych práv a nemá sa stať účelom sama pre seba. Ústavnoprávne problematickou by sa úprava opravného prostriedku mohla stať vtedy, ak by jej dôsledkom bolo podstatné zníženie efektívnej možnosti na dosiahnutie cieľa súdnej ochrany – teda nastolenia stavu právnej istoty v podobe právoplatného rozhodnutia (I. ÚS 47/96, č. 3/97 Zb. ÚS, odvtedy konštantná judikatúra), prípadne ak by jej praktickým dôsledkom bol zásah do iných procesných práv (napríklad do základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy).

Je zrejmé, že k najväčšiemu napätiu medzi týmito princípmi dochádza v tzv. kasačnom systéme mimoriadnych opravných prostriedkov. Dôsledkom kasácie je totiž na jednej strane zrušenie už raz právoplatného rozhodnutia, teda odstránenie vytvoreného stavu právnej istoty, avšak bez toho, aby bol súčasne (bezprostredne) nahradený stavom novej právnej istoty v podobe nového (konečného a právoplatného) súdneho rozhodnutia. Z ústavnej požiadavky zabezpečenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy tak pre zákonodarcu vyplýva pozitívny záväzok, aby v prípade, že zavedie tzv. kasačný systém pri rozhodovaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch, zabezpečil efektívny vplyv kasačného rozhodnutia na ďalšie konanie tak, aby mohlo čo najrýchlejšie smerovať k odstráneniu obnoveného stavu právnej neistoty takým spôsobom, aby už nebol potrebný opätovný zásah vyššieho súdu na základe ďalšieho mimoriadneho opravného prostriedku. Prostriedkami takého efektívneho vplyvu je najmä záväznosť vyslovených právnych názorov v kasačnom rozhodnutí pre súdy, ktoré majú o veci znova alebo ďalej konať.

Vyváženie záujmu na správnosti súdnych rozhodnutí a na nastolení a zachovaní právnej istoty reprezentovanej ich právoplatnosťou je v zmysle uvedených právnych záverov ústavného súdu v prvom rade úlohou zákonodarcu (už cit. PL. ÚS 43/95, časť III.B), ktorého úlohou je tiež úprava procesných následkov vyhovenia mimoriadnemu opravnému prostriedku. Úlohou súdov, ktoré sú pri rozhodovaní v zmysle čl. 144 ods. 1 ústavy viazané zákonom, je pohybovať sa v tomto zákonnom rámci, a tým zabezpečovať právo účastníkov na súdnu ochranu „postupom ustanoveným zákonom“ v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy.

Požiadavky vyslovené v citovanej judikatúre ústavného súdu boli síce adresované v prvom rade zákonodarcovi, no podľa názoru ústavného súdu sú použiteľné a záväzné i pre všeobecný súd aplikujúci zákonné ustanovenia o mimoriadnom opravnom prostriedku. Všeobecný súd je tak povinný vykladať ustanovenia týkajúce sa mimoriadnych opravných prostriedkov práve vo svetle toho, čo vyjadruje „mimoriadnosť“ opravných prostriedkov – rovnováha medzi právnou istotou nastolenou (napadnutým) právoplatným rozhodnutím na jednej strane a záujmom účastníkov a v neposlednom rade aj spoločnosti na správnosti súdnych rozhodnutí a na zabezpečení ústavných práv účastníkov v konaní, ktoré vydaniu rozhodnutia predchádza, na strane druhej.

Táto požiadavka nevyhnutne neznamená, ako tvrdí sťažovateľka, že by sa ustanovenia o prípustnosti a dôvodnosti mimoriadneho opravného prostriedku mali vykladať vždy „reštriktívne“. Uprednostňovanie reštriktívneho výkladu by totiž znamenalo priznať „v pochybnostiach“ o výklade vždy prednosť zachovaniu právnej istoty v podobe právoplatného rozhodnutia na úkor jeho správnosti (najmä zákonnosti), hoci z už podaného výkladu vyplýva, že zmyslom úpravy mimoriadnych opravných prostriedkov je práve vyrovnanie týchto ústavných požiadaviek, ktoré vyplývajú z čl. 46 ods. 1 ústavy. Úlohou všeobecného súdu je však pri výklade jednotlivých právnych noriem upravujúcich prípustnosť a dôvodnosť mimoriadneho opravného prostriedku (ako napokon pri výklade všetkých právnych noriem) vykladať ich vždy s ohľadom na účel (telos), ktorému majú podľa prejavenej a poznateľnej vôle zákonodarcu slúžiť, a v súlade so systematickou zákonodarcom vymedzených dôvodov mimoriadneho opravného prostriedku. Splnenie podmienok konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku, ako aj naplnenie určitého dovolacieho dôvodu je súd povinný vyčerpávajúco odôvodniť (porov. napr. II. ÚS 58/2010 a tiež I. ÚS 252/05, č. 17/2006 Zb. ÚS). Ďalej je súd povinný v prípade, že na základe mimoriadneho opravného prostriedku dospeje k záveru, že podmienky jeho prípustnosti a dôvodnosti sú splnené a že treba prelomiť napadnuté (právoplatné) súdne rozhodnutie, využiť dostupné procesné prostriedky na to, aby takto odstránený stav právnej istoty buď okamžite nahradil „novou“ právnou istotou v podobe nového meritórneho rozhodnutia, alebo aby nižšie súdy pre ďalšie konanie zaviazal natolko jednoznačným právnym názorom, aby bolo v ďalšom konaní možné čo najrýchlejšie dospieť k novému (právoplatnému) rozhodnutiu, o ktorom bude možné rozumne predpokladať, že bude v súlade s právnym

názorom súdu, ktorý o mimoriadnom opravnom prostriedku rozhodoval. Podľa zistení ústavného súdu uvedené závery do svojej rozhodovacej činnosti čiastočne prevzal i najvyšší súd (porov. napr. 5 Cdo 253/2008).

Z ustanovenia čl. 46 ods. 1 ústavy potom možno vyvodit' právo účastníka nebyť bez splnenia zákonných predpokladov prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku vystavený účinkom pre neho nepriaznivého rozhodnutia v opravnom konaní (II. ÚS 172/03, č. 20/2004 Zb. ÚS). Inými slovami, čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje právnu istotu vyjadrenú právoplatnosťou a nezmeniteľnosťou súdnych rozhodnutí, do ktorej nemožno zasiahnuť rozhodnutím o mimoriadnom opravnom prostriedku bez splnenia „postupu ustanoveného zákonom“, nielen ako objektívny ústavný príkaz, ale aj ako ústavne chránené verejné subjektívne (t. j. základné) právo, ktorého porušenie možno namietat' aj sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Veľmi podobné je vnímanie princípu právnej istoty založenej právoplatným rozhodnutím v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 dohovoru. Už v rozsudku Veľkej komory z 28. októbra 1999 vo veci *Brumărescu proti Rumunsku*, sťažnosť č. 28342/95, zdôraznil, že toto právo sa musí vykladať vo svetle preambuly dohovoru, ktorá vyhlasuje právny štát za súčasť spoločného dedičstva zmluvných štátov. Jednou zo základných stránok právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorý si okrem iného vyžaduje, aby sa potom, čo súdy s konečnou platnosťou rozhodli určitú vec, ich rozhodnutie nespochybňovalo. V neskoršej judikatúre k tomu ESLP dodal, že právna istota predpokladá rešpektovanie princípu *rei iudicatae*. Tento princíp znamená, že nikto z účastníkov súdneho konania nemôže žiadať preskúmanie právoplatného a záväzného rozhodnutia len s tým cieľom, aby sa jeho vec opakovane prerokovala a aby sa o nej rozhodlo znova. Vyššie (nadriadené) súdy by v takom prípade svoje prieskumné oprávnenie mali vykonávať na účel nápravy skutkových a právnych omylov a procesných pochybení, nie opätovného prerokovania veci. Takéto preskúmanie sa nesmie stať skrytým riadnym opravným prostriedkom a sama okolnosť, že na vec môžu existovať dva názory, nie je dostatočným dôvodom opätovného rozhodovania vo veci. Odklon od týchto princípov je prípustný len z výnimočných dôvodov (porov. *Rjabich proti Rusku*, sťažnosť č. 52854/99, rozsudok z 24. júla 2003, ods. 52; naposledy napr. *Gridan a ďalší proti Rumunsku*,

sťažnosti č. 28237/03, 24386/04, 46124/07 a 33488/10, rozsudok zo 4. júla 2012, ods. 13 a 14).

Zákonodarca upravil mimoriadne dovolanie v občianskom súdnom konaní (§ 243e až § 243i OSP) ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno napadnúť v zásade len právoplatné rozhodnutie súdu. V dôsledku toho sa na mimoriadne dovolanie vzťahujú všetky ústavné požiadavky na mimoriadne opravné prostriedky, ako aj požiadavky na ne vyplývajúce z judikatúry ESLP. (...)

Literatúra i doktrína sa zhodujú v tom, že „inou vadou konania“ uvedenou v § 243f ods. 1 písm. b) OSP sa rozumie error in procedendo – porušenie ustanovenia zákona upravujúceho konanie od začiatku až do skončenia (porov. Bajánková, J. In Števček, M., Ficová, S., a kol. Občiansky súdny poriadok. Komentár. Praha : C. H. BECK, 2011, s. 687). Ako príklady sa uvádzajú nezisťovanie skutočností podstatných pre rozhodnutie, porušenie ustanovení o vykonávaní jednotlivých dôkazov, nesprávne meritórne rozhodnutie namiesto odmietnutia alebo zastavenia konania (pozri Bajánková, J. In cit. dielo), nesprávne vyhodnotenie určitej skutočnosti ako nespornej, prípadne všeobecne známej, a na to nadväzujúce nevykonanie navrhnutého dôkazu alebo nedostatok predpísaných poučení (porov. Drápal, L., Bureš, J., a kol. Občianský soudní řád. II. díl. Komentář. Praha : C. H. BECK, 2009, s. 1918 až 1919). Dovolacím dôvodom je však takéto porušenie zákona len v prípade, ak bolo kauzálne pre nesprávne rozhodnutie vo veci. Z textu právnej normy pritom možno súdiť, že kauzalita musí byť konkrétna, preto nepostačuje len abstraktná spôsobilosť zistenej vady konania založiť nesprávnosť napadnutého rozhodnutia [porov. verba legis „mala za následok“ v § 243f ods. 1 písm. b) na rozdiel od formulácie „mohla mať za následok“ v § 205 ods. 2 písm. b) OSP].

Kým odlišenie inej vady konania od tzv. dôvodov zmätočnosti spravidla nespôsobuje zásadnejší problém (vzhľadom na taxatívny výpočet dôvodov zmätočnosti v § 237 OSP), problematickejším môže byť odlišenie inej vady konania od nesprávneho právneho posúdenia. Ešte problematickejším potom môže byť vzťah inej vady konania a zisťovania skutkového stavu.»

18.3 Z uvedeného nálezu možno vnímať, že ústavná ochrana poskytnutá po podaní mimoriadneho dovolania patrí obidvom protistranám, ako aj dôležitosť rozlišovať dovolacie dôvody.

18.4 Informačné pole potrebné pre zjednotenie si žiada aj pohľad generálneho prokurátora. V správe generálneho prokurátora o činnosti prokuratúry v roku 2014 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike sa uvádza, že *«mimoriadne dovolanie je dôležitým prostriedkom na ochranu práv účastníkov konania, ako aj osôb dotknutých, poškodených nepriaznivými účinkami napadnutých rozhodnutí, ktoré sa nepodáva výlučne v ich záujme, ale v prvom rade v záujme spravodlivosti a zákonnosti súdnych rozhodnutí. Sleduje ochranu tiež účastníka pred dôsledkami nespravodlivého procesu konania, ktoré trpí základnými procesnými pochybeniami a pred postupom súdov, znamenajúcim v konečnom dôsledku porušenie práva na súdnu ochranu.*

Generálny prokurátor oprávnením podať mimoriadne dovolanie sa stáva len zákonným sprostredkovateľom zabezpečenia ochrany práv nielen účastníkov konania, ale aj osôb rozhodnutím súdu dotknutých alebo osôb rozhodnutím súdu poškodených. Nie je voči súdu v postavení nadradenosti, koná len na základe zákona a v medziach zákona. Nezasahuje do nezávislosti súdu.

Mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z princípu právnej istoty. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie, s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch. Právny štát nie je založený iba na princípe právnej istoty, ale proporcionálne musí rešpektovať aj princíp legality (zákonnosti rozhodnutí). K obom princípom je potrebné pristupovať tak, aby boli vyvážené zastúpené. Mimoriadne dovolanie možno podať len za kumulatívneho splnenia zákonom stanovených podmienok uvedených v § 243e OSP. Podanie mimoriadneho dovolania je teda možné, ak generálny prokurátor zistí na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb, alebo štátu, ktorú nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

V roku 2014 napadlo 1 761 podnetov na podanie mimoriadneho dovolania. Oproti predchádzajúcemu roku, kedy bolo podaných 2 010 podnetov to predstavuje pokles o 249 vecí (pokles o 12,3 %). Pokles možno, okrem bežného medziročného kolísania nápadu, pričítať aj zúženiu rozsahu možnosti na podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom v exekučných veciach. Nápad podnetov sa dostal na úroveň rokov 2010-2011, kedy bolo evidovaných 1 746, resp. 1 663 vecí.

V roku 2014 bolo podaných 155 mimoriadnych dovolaní, čo predstavuje dôvodnosť podnetov 8,8 %. V roku 2013 bola dôvodnosť podnetov na podanie mimoriadneho dovolania 8,1 %. Najčastejšie bolo mimoriadne dovolanie podané proti rozhodnutiam súdov týkajúcich sa záväzkových vzťahov (50 vecí) a trov konania (14 vecí).

Pri vyhodnocovaní úspešnosti mimoriadneho dovolania treba brať do úvahy fakt, že údaje nie sú kompletne a odvíjajú sa od dĺžky konania na najvyššom súde. Dosiaľ evidujeme nerozhodnuté mimoriadne dovolania i z rokov 2010 (7 vecí) a 2011 (39 vecí). Z mimoriadnych dovolaní podaných v roku 2014 bolo rozhodnutých 25 vecí. Najvyšší súd vyhovel 23 podaným mimoriadnym dovolaniam (92 %). Z mimoriadnych dovolaní podaných v roku 2013 bolo už súdom rozhodnutých 109 vecí, pričom vyhovených dovolaní bolo 91 (83,5 %).».

18.5 Štrasburská perspektíva tlmí nutnosť podávania mimoriadneho dovolania. Zástupkyňa Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva v tlačovej správe z 9. júna 2015 uviedla, že s poukazom na konštantnú judikatúru ESLP dlhodobo upozorňovala na problematiku normatívnej formulácie a využívania inštitútu mimoriadneho dovolania. Uvedenej problematike sa preto venovala aj ako členka Komisie pre rekodifikáciu Občianskeho súdneho poriadku. Nový Civilný sporový poriadok, ktorý je účinný od 1. júla 2016, už judikatúru ESLP reflektuje, a to v úprave nového inštitútu dovolania generálneho prokurátora. Podľa zástupkyne Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva je potrebné, aby judikatúra ESLP vrátane dnešných rozhodnutí bola zohľadňovaná v ďalšej praxi generálnej prokuratúry, ako aj najvyššieho súdu. Zároveň upozorňuje účastníkov konania požadujúcich podanie mimoriadneho dovolania na to, že sa vystavujú riziku zmeškania lehoty na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy a následnej sťažnosti na ESLP, keďže mimoriadne dovolanie nie je považované za

taký prostriedok, ktorý je potrebné v zmysle judikatúry ESLP vyčerpať. Ďalej upozorňuje na to, že sa iniciovaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku vystavujú riziku jeho napadnutia na ESLP druhým účastníkom konania.

18.6 Pochybnosti o potrebe kultivovať judikatúru týkajúcu sa mimoriadneho dovolania, ktoré môžu z hľadiska intertemporality prirodzene nastať, možno rýchlo rozptýliť tým, že aj keď už nie je účinný Občiansky súdny poriadok, tak to nezbavuje ústavný súd riadne rozhodnúť dobiehajúce veci týkajúce sa mimoriadneho dovolania.

18.7 Ústavný súd už v zjednocujúcom uznesení sp. zn. PLz. ÚS 3/2015 rozsiahlo poukazoval na rozhodnutia ESLP týkajúce sa opravných prostriedkov podobných mimoriadnemu dovolaniu. Nie dlho po prijatí uvedeného uznesenia a vzápätí po prijatí Civilného sporového poriadku v Národnej rade Slovenskej republiky ESLP prijal tri rozsudky proti Slovenskej republike, a to veci DRAFT-OVA a. s., proti Slovenskej republike č. 72493/10, PSMA, spol. s r. o., proti Slovenskej republike č. 42533/11 a COMPCAR, s. r. o., proti Slovenskej republike č. 25132/13, v ktorých ESLP vyslovil porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 dohovoru. Vo veci DRAFT-OVA a. s., bolo zároveň konštatované porušenie čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k dohovoru, teda práva na pokojné užívanie majetku, a to tým, že došlo k zrušeniu právoplatného rozsudku priznávajúceho sťažujúcej sa spoločnosti peňažné plnenie. Išlo o prvé rozhodnutia ESLP proti Slovenskej republike, ktorým podľa záveru ESLP došlo k neprípustnému zásahu do čl. 6 ods. 1 dohovoru súdnym rozhodnutím vydaným na základe mimoriadneho dovolania, konkrétne do princípu právnej istoty ako zložky práva na súdnu ochranu. Nálezom sp. zn. I. ÚS 76/2016 ústavný súd povolil obnovu konania vo veci obchodnej spoločnosti COMPCAR, s. r. o., vedenej ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 421/2012.

18.8 Možno zhrnúť (porov. tlačovú správu zástupkyne vlády Slovenskej republiky pred ESLP z 9. júna 2015), že ide o prípady, v ktorých sťažovatelia namietali porušenie svojich práv v dôsledku využitia inštitútu mimoriadneho dovolania. Vo všetkých troch prípadoch boli právoplatné rozsudky vydané vnútroštátnymi súdmi v prospech sťažovateľov zrušené najvyšším súdom na základe mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom z podnetu druhého z účastníkov konania. Sťažovatelia na ESLP tvrdili, že

týmto krokom došlo k porušeniu ich práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 dohovoru. Európsky súd pre ľudské práva v rozsudkoch poukázal na svoju ustálenú judikatúru týkajúcu sa porušenia princípu právnej istoty v dôsledku zrušenia právoplatných súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch na základe mimoriadnych opravných prostriedkov, v rámci ktorej pripúšťa takýto postup len na účely napravenia podstatných väd konania alebo omylov vo výkone spravodlivosti, ktoré majú zásadný vplyv na právny systém, a nie na účely zabezpečenia právnej čistoty. Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že v týchto prípadoch nezistil žiadne „podstatné a presvedčivé okolnosti“, ktoré by odôvodňovali výnimku z princípu právnej istoty, ktorý vyžaduje nezrušiteľnosť súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch. Poukázal na to, že v rámci konania o mimoriadnom dovolaní neboli predložené žiadne skutočnosti alebo argumenty, ktoré by nebolo možné predložiť už v priebehu prejednávania veci súdmi dvoch stupňov. Vzhľadom na uvedené ESLP rozhodol, že neboli dané okolnosti odôvodňujúce zásah do právoplatného a vykonateľného rozsudku v prospech sťažovateľov a tento zásah bol v rozpore s princípom právnej istoty a rovnosti zbraní v súdnom konaní. Došlo preto k porušeniu čl. 6 dohovoru.

18.9 Európsky súd pre ľudské práva vo svojich rozsudkoch tiež vychádzal zo záverov Benátskej komisie, ktorá vo svojej správe o nezávislosti súdneho systému ako reakciu na právomoc prokuratúry v post-sovietskych štátoch na podanie mimoriadneho dovolania akcentuje zásadu, že súdne rozhodnutie by nemalo podliehať žiadnej revízii mimo odvolacieho konania, najmä nie prostredníctvom protestu prokurátora alebo iného štátneho orgánu a zároveň mimo odvolacieho konania po právoplatnosti. Podľa ESLP dovolanie generálneho prokurátora sa vo veci DRAFT-OVA a. s., javilo ako ďalšie odvolanie, inak povedané, tzv. odvolanie v prestrojení.

18.10 Užitočné je pripomenúť si vývoj inštitútu dovolania na našom území, pretože v ňom sú ukryté mnohé odpovede. V demokratickom Československu malo podanie dovolania suspenzívny účinok (porov. § 410 Civilného sporového poriadku – zákon č. I/1911) a sťažnosti pre porušenie zákona nebolo. To sa „prevrátilo“ prijatím zákona č. 319/1948 Zb. o zľudovení súdnictva (porov. jeho § 142 bod 14). Judikatúra sa zjednocovala prostredníctvom sťažností pre porušenie zákona podávaných ministrom spravodlivosti alebo generálnym prokurátorom proti právoplatným rozhodnutiam. Chránilo

sa objektívne právo, zákonnosť a účastníci konania boli len objektom. Z tohto dôvodu napríklad niet z doby neslobody judikatúry k odňatiu možnosti konať pred súdom, pretože tá bola dôvodom obnovy konania, a nie súčasťou sťažnosti pre porušenie zákona. Rokmi sa tak zafixovala právna úprava a povedomie, že „treťostupňové“ opravné prostriedky sú viazané na právoplatnosť, a to spôsobuje veľké starosti. Pri návrate k tradičným princípom procesu po prijatí novely zákonom č. 519/1991 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok a notársky poriadok v znení neskorších predpisov sa tak ponechala podmienka právoplatnosti na podanie dovolania a zvláštnym previazaním dovolania a sťažnosti pre porušenie zákona vzniklo mimoriadne dovolanie. Všetko sa ešte skomplikovalo návratom k štandardnej ústavnej sťažnosti v roku 2002.

18.11 Ústavný súd to vyjadril v uznesení sp. zn. II. ÚS 337/2016 (bod 11): *„Zložitý vzťah dovolania podľa § 237 OSP (dôvody zmätočnosti) a ústavnej sťažnosti je daný tiež tým, že (i) dovolanie aj ústavná sťažnosť smerujú proti právoplatným rozhodnutiam, (ii) dovolaním podľa § 237 OSP možno kasáciou zahojiť niektoré procesné záťaž s ústavným rozmerom, ale nie akékoľvek ústavné záťaž (iii) a napokon pri dovolaní podľa § 237 OSP splyva prípustnosť s dôvodnosťou. V záujme umožnenia riadneho využitia dovolania aj ústavnej sťažnosti ústavný súd konštantne akceptuje podanie ústavnej sťažnosti po rozhodnutí súdu dovolacieho, a to jednak proti rozhodnutiu druhostupňového súdu, ako aj proti rozhodnutiu dovolacieho súdu (II. ÚS 592/2015, I. ÚS 169/09, III. ÚS 166/2014, IV. ÚS 317/2013). S týmto poňatím súvisí, že ústavný súd považuje podané dovolanie za účinný prostriedok nápravy, a tak ústavné sťažnosti proti rozhodnutiam, proti ktorým bolo zároveň podané dovolanie, odmieta pre nedostatok právomoci alebo pre neprípustnosť.“*

18.12 Kľúčom k zjednoteniu právnych názorov je uvedenie si „dvojinštítútovosti“ dovolania a jeho väzbu na právoplatnosť. Pozícia oponujúceho senátu vychádza z názoru, že ak existuje teoretická možnosť kasácie napadnutého rozhodnutia, a to prakticky výlučne na základe extrémnej procesnej arbitrárnosti podľa § 237 písm. f) OSP, tak táto musí byť využitá. Táto pozícia sa posilňuje sporným ústavným zázemím mimoriadneho dovolania. V súvislosti s dovolaním je teda nutné rozlišovať (i) prípustnosť dovolania, (ii) dôvod podania dovolania (§ 241 ods. 2 a § 243f ods. 1 OSP) a (iii) dôvodnosť – meritórnosť dovolania.

18.13 Ústavný súd už viackrát zdôraznil, že opravný prostriedok, ktorý zákon nazýva dovolaním, zahŕňa v sebe v podstate dva rôzne inštitúty, a to tzv. zmätočné dovolanie a tzv. zjednocujúce dovolanie. Tie majú prienik v tom, že ak je prípustné zjednocujúce dovolanie, tak najvyšší súd musí *ex offio* posúdiť aj zmätočné dôvody, lebo tie sú také závažné, že „toxifikujú“ celé konanie a znemožňujú iný prieskum.

18.14 Dovolanie zo zmätočných dôvodov je takpovediac NEPRIAMO prípustné, lebo o prípustnosti sa rozhoduje *uno actu* s meritórnym rozhodovaním, t. j. akoby ústavný súd rozhodoval o porušení práva naraz s prijatím veci a inak by vec odmietal. Dovolanie zo zjednocovacích dôvodov je PRIAMO prípustné, lebo v zásade už z výroku krajského súdu je jasná jeho prípustnosť (t. j. akoby ústavný súd rozhodoval len PORUŠENÉ/NEVYHOVUJE). Priamu prípustnosť možno označiť aj technickou prípustnosťou a nepriamu prípustnosťou diskrečnou.

18.15 Podstatou zjednotenia je právny názor, podľa ktorého ak generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie z konkrétneho DÔVODU podľa § 243f ods. 1 písm. b) a c) OSP, teda že v konaní došlo k inej [(ne)zmätočnej] vade alebo že vec bola nesprávne právne posúdená, tak najvyšší súd nemôže požadovať od účastníka podanie iného prostriedku nápravy – dovolania zo zmätočných dôvodov s tým uvažovaním, že TEORETICKY by prostredníctvom neho mohlo dôjsť ku kasácii rozhodnutia v prospech účastníka, ktorý dal podnet na mimoriadne dovolanie. (Na tomto mieste treba povedať, že aj keď extrémne neodôvodnenie súdneho rozhodnutia možno kvalifikovať ako odňatie možnosti konania pred súdom, tak sa tým nerieši vecná správnosť rozhodnutia.)

18.16 Inými slovami, najvyšší súd môže odmietnuť mimoriadne dovolanie podané pre (ne)zmätočné dôvody, len ak má účastník PRIAMO PRÍPUSTNÉ dovolanie. Uvedený právny názor vyplýva z toho, že nemožno len tak prechádzať medzi (a) typmi dovolania, zo skutočnosti, že už uchopenie veci (b) verejnou autoritou – generálnym prokurátorom je istou formou prípustnosti (a contrario § 243f ods. 2 OSP), a (c) z toho, že ak prípustnosť vyplýva z diskrecie najvyššieho súdu, tak právny prostriedok, dovolanie podľa § 237 OSP, nemôže byť vnímaný ako (účinný) prostriedok nápravy podľa § 243e ods. 2 OSP.

18.17 Účelom mimoriadneho dovolania je práve uchopovať prípady, kde nebolo dovolanie priamo prípustné, a verejná autorita sa rozhodla akceptovať podnet účastníka, a tak kultivovať objektívne právo, ako aj zlepšiť právnu pozíciu podnecovateľa.

18.18 Na tomto mieste sa ponúka otázka, kedy by generálny prokurátor mohol podať dovolanie podľa § 243f ods. 1 písm. a) OSP. Úprimne možno odpovedať, že v zásade len v kombinácii s ďalšími dôvodmi, pretože účastníkovi nemôže nič brániť, aby sám podal tzv. zmätočné dovolanie.

18.19 Ústavný súd pozná judikatúru ESLP, avšak kým platí aj „ultraaktívne“ bývalý Občiansky súdny poriadok, a hlavne ak sa sám generálny prokurátor neobmedzuje rozhodnutiami ESLP, tak sa najvyšší súd a aj ústavný súd musia dívať na zákon neutrálne ako na platné, ústavne súladné právo.

18.20 Zjednotenie právnych názorov senátov ústavného súdu v už popísanom duchu by nebolo popretím, ale spresnením zjednocovacieho uznesenia z 18. marca 2015 pod sp. zn. PLz. ÚS 3/2015 a najvyššieho súdu R 94/2015 z 20. októbra 2015. Zmyslom zjednotenia je aj kultivácia uvažovania o rozlišovaní hmotných a procesných záťaží a taktiež intenzity procesných záťaží naprávaných v dovolacom konaní a sprostredkovane aj o rozlišovaní medzi hmotnými základnými právami a právom na súdnu ochranu [porov. tiež rozsudky ESLP zo 7. 1. 2014 Ringier Axel Springer Slovakia, a. s., (č. 2) proti Slovenskej republike a Ringier Axel Springer Slovakia, a. s., (č. 3) proti Slovenskej republike]. Obdobne zjednocujúce rozhodnutie najvyššieho súdu R 2/2016 (*Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.*) nie je úplným popretím R 111/1998, ktorý „chirurgicky“ rozlišoval medzi inou vadou a zmätočnosťou, ale jeho spresnením, ako jasne vyplýva z prvej vety R 2/2016. Z tohto pohľadu upúta, ako senát „3Cdo“, ktorý roky podporoval pozíciu R 111/1998, teraz odmieta

mimoriadne dovolania podané z nezmätočných dôvodov pre nevyčerpanie dôvodu § 237 ods. 1 písm. f) OSP.

18.21 Vzhľadom na už uvedené zaujal druhý senát ústavného súdu právny názor, ktorý možno vyjadriť touto právnou vetou (návrh výroku v druhom senátom ústavného súdu navrhovanom uznesení o zjednotení odchylných právnych názorov): „*Najvyšší súd Slovenskej republiky poruší základné právo na prístup k súdu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ak ako neprípustné odmietne mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom Slovenskej republiky z iných než zmätočných dôvodov (§ 237 Občianskeho súdneho poriadku) s odôvodnením, že podnecovateľ nepodal dovolanie, hoci podanie dovolania podľa § 238 a § 239 Občianskeho súdneho poriadku nebolo prípustné.*“

VII.

Konanie pléna ústavného súdu o zjednotení odchylných právnych názorov

19. Dňa 9. novembra 2016 ústavný súd v pléne zloženom z predsedníčky pléna Ivetty Macejkovej a sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Milana Ľalíka, Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika na neverejnom zasadnutí prerokoval návrh II. senátu ústavného súdu na zjednotenie už popísaných odchylných právnych názorov senátov ústavného súdu.

19.1 Otázkou, ktorá bola predmetom konania o zjednotení odchylných právnych názorov, tak v tomto prípade v zmysle už prezentovaných východísk a argumentov bolo, či je z ústavného hľadiska udržateľný taký prístup najvyššieho súdu ako súdu rozhodujúceho o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora, v zmysle ktorého najvyšší súd, argumentujúc, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie, a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní, odmieta mimoriadne dovolania generálneho prokurátora ako neprípustné, ak dotknutý účastník konania nepodal dovolanie z dôvodov podľa § 237 OSP, a to aj v prípade, keď generálny prokurátor namieta

v mimoriadnom dovolaní výlučne nesprávne hmotnoprávne posúdenie vecí napr. podľa § 243f ods. 1 písm. c) OSP (nesprávne právne posúdenie vecí).

19.2 Plénum ústavného súdu už citovaný návrh stanoviska druhého senátu ústavného súdu na zjednotenie odchylných právnych názorov neschválilo, resp. uvedený návrh sudcu spravodajcu zamietlo. Z toho dôvodu je II. senát ústavného súdu viazaný platnými právnymi závermi I. a III. senátu ústavného súdu v obdobných/totožných veciach (ktoré sú právoplatne judikované), a nie je oprávnený (predovšetkým v záujme zachovania právnej istoty tých sťažovateľov, ktorí sa obrátia na ústavný súd v budúcnosti v obdobných/totožných veciach) prelamovať právne názory I. a III. senátu ústavného súdu (na prelomenie už vyslovených a opakujúcich sa právnych názorov senátov ústavného súdu na konkrétnu právnu otázku v prípade nesúhlasu iného senátu ústavného súdu s týmito právnymi názormi slúži práve inštitút zjednocovania odchylných právnych názorov podľa § 6 zákona o ústavnom súde). Nemožno preto súhlasiť s názorom sťažovateľa, že druhý senát ústavného súdu nie je v prípade plenárneho zamietnutia jeho návrhu na zjednotenie odchylných právnych názorov viazaný predchádzajúcou judikatúrou iných senátov ústavného súdu a ich právnymi názormi na totožné (obdobné) právne problémy, aké sa vyskytujú v sťažovateľovej veci.

VIII.

Záverý ústavného súdu vo veci sťažnosti sťažovateľa

K arbitrárnosti napadnutého uznesenia

20. Ústavný súd tak viazaný (i) svojou ustálenou judikatúrou (najmä I. a III. senátu ústavného súdu) vo veci prieskumu prístupu najvyššieho súdu ako súdu rozhodujúceho o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora, v zmysle ktorého najvyšší súd, argumentujúc, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu otvára priestor pre posúdenie správnoti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie, a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní, odmieta mimoriadne dovolania generálneho prokurátora ako neprípustné, ak dotknutý účastník konania nepodal

dovolanie z dôvodov podľa § 237 OSP, a to aj v prípade, keď generálny prokurátor namieta v mimoriadnom dovolaní výlučne nesprávne hmotnoprávne posúdenie vecí, ako aj viazaný (ii) výsledkom konania pléna ústavného súdu o zjednotení odchylných právnych názorov z 9. novembra 2016 a (iii) zjednocovacím uznesením pléna ústavného súdu sp. zn. PLZ. ÚS 3/2015 z 18. marca 2015, rešpektujúc zároveň (iv) judikatúru ESLP v sporoch sťažovateľov proti Slovenskej republike vo veciach týkajúcich sa rozhodovania najvyššieho súdu o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora a (v) spoločné stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu R 94/2015 z 20. októbra 2015, konštatuje, že najvyšší súd napadnutým uznesením, ktorým, odvolávajú sa na judikatúru ESLP a zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu sp. zn. PLZ. ÚS 3/2015, odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora z dôvodu, že podnecovateľ nepodal vo veci dovolanie, a teda *„opomenul účinne hájiť svoje práva, ktoré zákon poskytuje dotknutej osobe“* a *„opomenutie využitia opravného prostriedku nemôže byť nahradené mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora, ktorý má iný účel a podmienky“*, konal a rozhodol v súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu, v súlade so zjednocujúcim stanoviskom pléna ústavného súdu sp. zn. PLZ. ÚS 3/2015 a rešpektujúc pritom vlastnú judikatúru najvyššieho súdu a spoločné stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu R 94/2015 z 20. októbra 2015.

20.1 Na základe uvedeného nemožno (v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu) považovať napadnuté uznesenie najvyššieho súdu za také, ktoré by porušovalo sťažovateľom označené ústavné práva. Ústavný súd akceptuje (v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu) ako súladné s dikciou a duchom základného práva na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolania podané z iných než zmätočných dôvodov z toho dôvodu, že sťažovateľ ako účastník konania, v prospech ktorého bolo mimoriadne dovolanie podané, nevyčerpal dovolanie podľa § 237 OSP.

20.2 Ústavný súd sťažnosti sťažovateľa v tejto časti z dôvodov prezentovaných dosiaľ v tomto náleze vyhovieť nemohol.

K námietke zaujatosti členov senátu najvyššieho súdu rozhodujúcich o napadnutom uznesení

21. Pokiaľ ide o námietky sťažovateľa týkajúce sa účasti sudcov JUDr. Juraja Semana, JUDr. Dariny Ličkovej, JUDr. Anny Markovej a JUDr. Beáty Miničovej v senátoch, ktoré rozhodovali o prvom mimoriadnom dovolaní (JUDr. Juraj Seman, JUDr. Darina Ličková, JUDr. Anna Marková), resp. v minulosti v inej fáze konania (vo veci riadneho dovolania – aj JUDr. Beáta Miničová) vo veci sťažovateľa, ústavný súd hodnotí, že ani jeden z uvedených sudcov nebol členom senátov najvyššieho súdu alebo krajského súdu pri meritórnom rozhodovaní veci na prvom a druhom stupni všeobecných súdov (rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 19 Cb 161/2002 z 19. marca 2014 a rozsudok najvyššieho súdu č. k. 2 Obo 38/2014, 2 Obo 39/2014-1167 z 26. februára 2015), proti rozhodnutiam ktorým smerovalo druhé mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora.

Sudcovia JUDr. Juraj Seman, JUDr. Darina Ličková, JUDr. Anna Marková boli členmi senátu najvyššieho súdu, ktorý rozhodoval o prvom mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora, a to uznesením sp. zn. 1 M ObdoV 15/2009 z 29. apríla 2010, ktorým najvyšší súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu (najvyššieho súdu) č. k. 2 Obo 168/2007-564 z 3. septembra 2008 z dôvodu, že napriek zmluve o postúpení pohľadávky uzavretej medzi žalobkyňou ako postupcom a M. G. ako postupníkom dňa 26. júna 2008 konal odvolací súd naďalej s pôvodným účastníkom konania na strane žalobcu a 3. septembra 2008 vydal rozsudok. Dovolací súd uložil odvolaciemu súdu povinnosť zaoberať sa aktívnou legitimáciou postupníka v zmysle zmluvy o postúpení vymáhanej pohľadávky. Závazný právny názor vyriekol dovolací súd aj vo vzťahu k otázke splatenia nepeňažného vkladu žalovaným konštatujúc, že „... *odvolací súd v preskúmavanej veci dospel k nesprávnemu záveru, že záväzok splatiť nepeňažný vklad, ku ktorému sa žalovaný zaviazal, splnil na základe jeho písomného vyhlásenia...*“.

Sudkyňa JUDr. Beáta Miničová bola spolu s už uvedenými sudcami členkou senátu najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 1 Obdo V 25/2011, ktorý rozhodoval o riadnom dovolaní žalobkyne a M. G. proti rozsudku najvyššieho súdu č. k. 1 Obo 94/2010-677 z 8. marca 2011. Najvyšší súd uznesením o dovolaní sp. zn. 1 Obdo V 25/2011 z 29. novembra 2012 zrušil uvedený rozsudok odvolacieho súdu z dôvodu, že ten nerešpektoval záväzné

stanovisko dovolacieho súdu (konkrétne povinnosti zaoberať sa aktívnou procesnou legitimáciou postupníka v zmysle zmluvy o postúpení vymáhanej pohľadávky, pričom odvolací súd konal opäť s pôvodným žalobcom, zastávajúc názor, že je na mieste vecnú procesnú spôsobilosť M. G. nepriznať) vyslovené v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 1 M ObdoV 15/2009 z 29. apríla 2010, ktorým sa rozhodlo o prvom mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora.

21.1 Z uvedeného opisu vyplýva, že označení štyria sudcovia, ktorí boli členmi senátu najvyššieho súdu rozhodujúceho o druhom mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora napadnutým uznesením, (i) nerozhodovali dotknutú vec na súdoch nižšej inštancie (čo by v prípade opaku zakladalo, samozrejme, automaticky dôvod na ich vylúčenie podľa § 14 ods. 2 OSP, t. j. uvedení sudcovia boli vždy členmi dovolacích senátov, a nie zákonnými sudcami odvolacích alebo prvostupňových súdov) a (ii) v napadnutom uznesení sa nevyjadrili k hmotnoprávnemu posúdeniu veci.

21.2 Avšak ústavný súd je nútený k vypovedanému doplniť, že pri rozhodovaní o tom, či v danom prípade existuje legitímny dôvod na obavy, že istému sudcovi chýba nestrannosť, hľadisko namietateľa je dôležité, ale nie je rozhodujúce; rozhodujúce je, či tieto obavy môžu byť považované za objektívne odôvodnené (Thorgeir Thorgeirson v. Island, sťažnosť č. 13778/88, rozsudok ESĽP z 25. 6. 1992, bod 51). V tomto smere je dôležitý objektívny test nestrannosti (ktorý v rámci skúmania nestrannosti sudcu plynule nadväzuje na subjektívny test), ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti. Tu je dôležitá perspektíva nestranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti („*Justice must not only be done, it must also be seen to be done*“). Podľa ESĽP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia sudy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania (Daktaras v. Litva, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok ESĽP z 10. 10. 2000, bod 32). Ústavný súd dodáva, že súčasne s dôverou, na ktorú musia sudy v demokratickej spoločnosti ašpirovať, je cez ňu „v stávke“ aj autorita súdnych rozhodnutí.

21.3 Uvedení štyria sudcovia ako členovia senátov dovolacieho súdu rozhodovali vo veci sťažovateľa spolu trikrát (resp. dvakrát – JUDr. Beáta Miničová), pričom nerozhodovali vždy len v rámci mimoriadneho dovolania, ale aj v rámci riadneho dovolania v sťažovateľovej veci.

21.4 Podľa ústavného súdu uvedení sudcovia tým, že vo veci sťažovateľa pred rozhodovaním o druhom mimoriadnom dovolaní (t. j. pred prijatím napadnutého uznesenia) rozhodovali vo veci opakovane a zaujali v minulosti pri prvom mimoriadnom dovolaní a riadnom dovolaní meritórnu pozíciu, môžu v očiach nestranného pozorovateľa vyvolať obavy, že daní sudcovia už majú na vec (aj vzhľadom na nemenný skutkový stav) vytvorený silný konštantný meritórny názor a pri hoci aj procesnom odmietnutí druhého mimoriadneho dovolania napadnutým uznesením už môžu (po opakovanom a viacnásobnom rozhodovaní v sťažovateľovej veci) pôsobiť v očiach tretích subjektov (nestranného pozorovateľa) nie nezaujato v prospech jedného účastníka konania, a to toho účastníka konania, v prospech ktorého (v tomto prípade v prospech žalobcu) v minulosti dvakrát meritórne rozhodli v rámci mimoriadneho dovolania a riadneho dovolania.

21.5 K tomu ústavný súd odkazuje, že ESLP sa pri posudzovaní zaujatosti snaží rekonštruovať stav mysle sudcu [„state of mind“; van Dijk, P. Article 6 § 1 of the Convention and the concept of „objective impartiality“. In: Mahoney, P., Matscher, F., Petzold, H., Wildhaber, L. (eds.) Protecting Human Rights: The European Perspective. Studies in memory of Rolv Ryssdal. 2. Edition, Köln: Carl Heymanns Verlag, 2000, s. 1503], a to tak z hľadiska subjektívneho, ako aj z hľadiska objektívneho, pričom sa zvlášť zamýšľa nad situáciou, keď posudzovaný sudca bol viackrát angažovaný v posudzovaní určitej veci (the same person has been involved in a certain case in two different capacities; double involvement, van Dijk, cit dielo, s. 1503; z doterajšej judikatúry možno vyvodit', že do rámca skutočností spochybňujúcich nestrannosť súdu z objektívneho hľadiska patria predovšetkým rôzne prípady inkompatibility, teda situácie, keď sudca rozhodujúci o veci mal s ňou dočinenia predtým, resp. v skoršej fáze v inom postavení).

21.6 Na základe opísaného právneho a skutkového stavu možno teda dospieť k záveru, že označení sudcovia sa môžu z objektívneho hľadiska javiť ako zaujatí vo veci

rozhodovania o druhom mimoriadnom dovolaní, a preto ústavný súd vyhovel v tejto časti námietke sťažovateľa a konštatuje, že tým, že menovaní štyria sudcovia boli členmi senátu rozhodujúceho o druhom mimoriadnom dovolaní a napadnutom uznesení, došlo vzhľadom na už prezentované závery k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci nestranným a nezaujatým súdom v zmysle čl. 46 ods. ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

21.7 Ústavný súd preto napadnuté uznesenie v zmysle § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde zrušil a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd sa bude musieť vysporiadať v zmysle záverov ústavného súdu so zložením zákonného senátu prerokúvajúcim druhé mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora.

IX.

Trovy konania

22. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. Petrom Kubinom v konaní pred ústavným súdom (bod 3 výroku nálezu).

22.1 Ústavný súd konštatuje, že predmet sporu pred ústavným súdom nie je možné oceniť peniazmi. Ústavný súd vo veci sťažovateľa viedol jedno konanie na základe jednej sťažnosti podanej sťažovateľom, preto pri priznaní úhrady trov právneho zastúpenia vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

22.2 Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia za 5 úkonov právnej služby v roku 2016 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti, doplnenie sťažnosti, replika sťažovateľa a účasť na verejnom ústnom pojednávaní). Ústavný súd k tomu upresňuje, že viacnásobné doplnenie sťažnosti sťažovateľom ústavný súd na účely trov konania posudzoval vzhľadom na obsah týchto doplnení ako 1 úkon právnej služby, rovnako tak viacnásobné písomné reakcie na vyjadrenie odporcu alebo dotknutej osoby

ústavný súd na účely trov konania posudzoval vzhľadom na obsah týchto reakcií (replík) ako 1 úkon právnej služby.

22.3 Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky bola v 1. polroku roka 2015 (§ 1 ods. 3 vyhlášky) priemerná mesačná mzda v hospodárstve Slovenskej republiky 858 eur (z toho jedna šestina v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 143 eur a jedna stotina v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 8,58 eur).

22.4 Ústavný súd priznal úhradu trov právneho zastúpenia sťažovateľa za 5 úkonov právnej služby v roku 2016 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky spolu v sume 715 eur (5 úkonov x 143 eur) a 5 x režijný paušál v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky spolu v sume 42,90 eur (5 x 8,58 eur). Podľa zoznamu daňových subjektov registrovaných pre DPH vedeného Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky je advokát sťažovateľa daňovým subjektom registrovaným pre DPH (IČ DPH SK1072214726). Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 909,48 eur (757,90 eur + 20 % DPH).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. januára 2017